

WWW.UNI...

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СВЕСКА Х.

Сарајево, октобра 1897.

год. ХІ.

Власник: АЕМ. Конзисторија.

Уредник: Ст. Н. Давидовић, Протојереј.

Премјештени.

Цвјетко Шпирић, парох томински, премјештен је на парохију Драксенић, дубичког котара.

Душан Кецмановић, администратор ведовичке парохије, премјештен је на парохију Бос. Костајничку.

Постављени.

Новорукоположеним свештеницима:

Ристи Ерановићу, повјерена је у администрацију парохија Мало Поље, власе-

ничког протопрезвитерата, а **Сими Кондићу** парохија Ведовица у новском котару.

Црквене вијести из епархије херцеговачке.

Рукоположени и постављени.

Борђе Поповић, свршени богослов и учитељ у манастиру Дужима, рукоположен је за ђакона 15. августа у храму Вознесенија Христова у Невесињу, а за пресвитера 17. истог мјесеца о. г. у новом храму св. пророка Илије на Удрежњу (котар невенишки). — Постављен је 21. августа за пароха корјеничког у требињском протопрез-

витерату и за вјероучитеља народне основне школе у Ластви.

Стеван Правица, митрополитски ђакон и тајник у Мостару, рукоположен је за пресвитера 22 августа о. г. у мостарекој саборној цркви св. Тројице. — Постављен је 30. истог мјесеца за пароха и надзиратеља у Требињу и за вјероучитеља мјесне нар. основне и трговачке школе

Лазар Поповић, свршени богослов из Горажда, рукоположен је за ђакона 8. септембра о. г., а за пресвитера 9. истог мјесеца у мостарској саборној цркви св. Тројице. — Постављен је 10. септембра за пароха и вјероучитеља нар. основне школе у Чајничу.

Јосиф Кочовић, помоћни свештеник и учитељ у Фочи, постављен је 11. августа о. г. за пароха, надзиратеља и вјероучитеља нар. осн. школе у Фочп.

Премјештени.

О. Михаило Ранковић, синђел-парох из Рудога, премјештен је 1. јула о. г. за настојатеља у манастир Добрићево (у билећком котару).

Пантелије Соколовић, парох ђурђевоки, премјештен је 11. августа о. г. за пароха јабучког (у фочанском протопресвитерату).

Ристо Кочовић, парох и надзиратељ из Требиња, премјештен је 13. августа о. г. у Невесиње за пароха, надзиратеља и вјероучитеља нар. осн. школе.

Владимир Гвозденовић, помоћни свештеник и учитељ из Стоца, премјештен је 16. августа о. г. за пароха на раштанску парохију (у мостарском протопресвитерату).

Никола Којо, парох загорски из Калиновика, премјештен је 25. септембра о. г. за пароха

на благајску парохију и за вјероучитеља нар. осн. школа у Благају и на Буни.

Припао парохији.

Видак Парезанин, парох у Коњицу са десне стране Неретве са својом парохијом припао је херцеговачкој епархији из Дабро-босанске архидијецезе.

Преустројство парохија.

По нозом устројству парохија у фочанском претопресвитерату, од *шести парохија* устројено је *пет*. — Двије су укинуте и то: *Ђурђевока* и *Викоч-Устиколинска* а једна на ново устројена — *Фочанска*.

Парохија *бјелопољска*, у мостарском протопресвитерату, подијељена је на *двје парохије*, те је остала једна под старим називом — *бјелопољска*, а друга назвата је по селу Раштани — *раштанска* парохија.

Освећење цркве.

На Удрежњу дне 17. августа о. г. Његово Високопреосвештенство г. Митрополит Серафим *осветио* је новоподигнути храм у славу *св. пророка Илије*.

Опис свечаности приликом посвећења и устоличење госп. Григорије Живковића за АЕ и митрополита Зворничко-Тузланског.

Освануо је и тај жељени дан, да се послје пуних 7 мјесеци, иза одласка љубљеног и омиљеног Архијереја Његовог Високопреосвештенства Господина Николаја Мандића, опет попуни упражњена катедра митрополије Зворничко-Тузланске, — и то Превишњим именовањем Њег. ц. и кр. Апостолског Величанства Франца Јосифа I. и благословом Његове Светости васеленског патријарха Константина, — достојним и вриједним мужем Господином Григоријем Живковићем.

Долазак новоименованог Митрополита Госп. Григорија, одређен је био у четвртак 24. јула (5. августа) у 12^{1/2} сати у подне. Новоименовани Митрополит кренуо је из Сарајева 23. јула (4. августа) и дошао у Добој, одакле је сутри дан раним возом пошао у повјерену му епархију и приспио у нову своју резиденцију у 8^{1/2} сати.

И ако је мали неспоразум учињен, због часа доласка Митрополитова, ипак вриједни грађани тузлански спремише се

на брзу руку, да достојно дочекају свога будућег Архијереја и укажу му у срцу Његове митрополије пошту и оданост своју.

Све се било ужурбало, и за тили часак искупило се је на жељезничкој станици тузланској на стотине душа.

Ту су били представници свију власти као и цијеле корпорације и то: представници војске, сво чиновништво под водством окружника госп. Фр. Фоглара и судско са предсједником г. Враговићем; свештенство из мјеста и са стране са архимандритом Константином Јовичићем; српско-прав. црквено-школска општина тузланска; градско заступство и много других приватних и угледних личности.

Чим је стигао воз и изишао нови Митрополит из засебног вагона, — ступио је велележни госп. Фоглар и поздравио га — у име чиновништва, свештенства и народа у свом окружју, — лијепим и искреним ријечима; затим га је поздравио подпредсједник српско-прав. општине г. Јово Ђукић кратким и језгровитим говором, изразивши радост, што долази муж, у особи Његове Високопречасности, на упражњену столицу Зворничко-тузланску, чији је живот и прије ради неуморног и корисног рада по св. српско-православну цркву по свуда чувен и познат био.

На усрдним поздравима и на свечаном дочеку захвалио се је нови Митрополит лијепим и љубазним ријечима, нагласивши, да ће своју мисију, која му је повјерена по Његовом Величанству, на корист св. цркве и народа свог српског савјесно вршити у непоколебивој вјерности према Прејасном престолу.

По свршеном говору представио је окружник све присутне, угледније лич-

ности и за тим се је Митрополит одвезао у кочијама са архимандритом Јовичићем у тузланску саборну цркву, гдје га је многи народ у црквеној порти дочекао. Порта је била искићена српским тробојницама, цвијећем и осталим зеленилом. На улазу био је намјештен лијеп славолук окићен такође малим тробојницама и цвијећем. Све куће готово биле су декориране и искићене заставама.

На улазу у храм чекало је свештенство, обућено у црквено одјејаније са Ђаконом, који је, држећи у руци кадионицу, ступио пред новог Митрополита и поздравио га овијем ријечима:

Високопречасни господине!

Облачак, који се је надвио био над овом маленом митрополијом зворничком — иза одласка Његовог Високопреосвештенства Госп. Митрополита Николаја на Дабро-босанску столицу, — данас се је разбио и пропустио сунчане зраке, да обасја опет пријесто овомјесне цркве, другим Архијерејом.

Глас о Високом и милостивом царском именовану Ваше Високопречасности АЕ и Митрополитом зворничко-тузланским, нашим новим Архипастиром, — обрадовао је срца, како свештенства, тако и народа ове епархије.

А данас, кад Вас види свештенство и народ на овом св. и узвишеном мјесту — у срцу Ваше митрополије, Ваше нове постојбине — радости његовој нема краја.

Радујемо се, јер смо слушали о Вама, о Вашем многогодишњем раду на корист св. православне цркве и народа у њој. Ваша умна бистрина, озбиљност, опробана снага, велико искуство и Ваше добро срце, улијева нам велику наду, да ћете свештенство своје и милу духовну паству

своју повести стазом праве среће и на- претка њена.

Надамо се, да ћете на темељу, кога је Ваш предшасник положио и утврдио, озидати велико здање, које ће чувати и бранити св. православље и народ наш српски.

У овој великој радости, нади, љубави и оданости нашој и изађосмо пред Вашу Високопречасност, да Вас у име цијелога свештенства и народа овомјесне цркве срдачном добродошлицом поздравимо:

Добро нам и у сретни час дошли!

Нека би био благословен овај радосни час, у који ступате у овај св. храм, Превишњи Творац нека Вас обдари премудрошћу и преизобилном снагом, да у најпотпунијем здрављу, крјепки и чили поживите дуго и много и да остварите све племените замисли на корист и спас св. православља и српског народа нашег. Живио!

По свршеном говору разлијегало се бурно клицање „живио!“ уз грување прангија и одјек звона.

Цјеливавши нови Митрополит св. Јеванђеље и крст, кога на вратима држаше један од обучених свештеника, пошао је у храм, те и ту цјеливавши престолне иконе — Христову и Богородичину, стао је на амвон, и лијепим и топлим ријечима захвалио се је на свечаном и пријазном дочеку, Богом му повјерене нове духовне пастве своје, желећи, да би та љубав, која га је предусрела, остала непоколебива, како би рад на њој основан, могао донијети обилне користи за св. српско-православну цркву.

Народ, у храму искупљени, пратио је говор новог свог Архиепископа са сузним очима, који је својом скромношћу и уми-

љатошћу свакога на први мах за се придобио.

Нови Митрополит кренуо је из цркве у свој нови стан, праћен од свештенства и народа, гдје се је од пута одмарао. Пратиоци су се разишли својим кућама, радујући се дану посвећења новог митрополита.

У 12^{1/2} сати у подне имала је доћи Његова Преузвишеност поглавар земље барон Апел, као ц. и кр. повјереник за свечаност иншталације новог Митрополита, у пратњи своје свите.

Одушевљени свијет опет је поврвио на жељезничку станицу, да дочека и тог великог достојанственика. Жељезничка станица била је препуна многог свијета. На перону и изван стајаху разне корпорације; нови Митрополит Живковић са многобројним свештенством; окружник са чиновништвом; војска под водством бригадног ђенерала г. Покорног; српско-прав. општина; градско заступство и остале приватне угледније личности. Његова Преузвишеност барон Апел изишавши из вагона, поздравио је новог Митрополита, и захвалио се срдачном дочеку, нагласивши, да је од Његовог Величанства опуномоћен као Његов повјереник за свечани чин иншталације. По свршеном говору заорило се из стотине грла громко „живио“. По том се је Његова Преузвишеност одвезла у дугој поворци кочија у конак, гдје му је стан приређен био. Сва јавна и приватна здања бијаху декорирана и окићена заставама.

Послије обједа походио је поглавар земље многа јавна здања и богомоље, и примио поклонство новог градског заступства.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

У суботу на подне са обичним влаком стигоше тројица црквених достојанственика, који су имали обавити посвећење новог Митрополита, и то: Високопреосв. г. г. Митрополит Мандић у пратњи протојереја и консисторијалног савјетника Ђорђа Петровића и ђакона Милана Лалића; Митрополит Перовић у пратњи свог протођакона Стевана Правице и епископ вршачки Гаврило Змејановић. Ове високе госте дочекаше на колодвору нови Митрополит, окружник Фоглар, свештенство; чиновништво; ерско-правосл. општина; градско заступство и много осталог свијета.

Пред Архијереје ступио је нови Митрополит и поздравио Митрополита Мандића, а и осталу двојицу Архијереја кратком и ердачном бесједом, на што се захорило громко „живили“. Послије поздрава одвезли су се црквени достојанственици, праћени многим народом у Гранд Хотел, гдје је Митрополиту Мандићу и Перовићу био приређен стан, а епископ Змејановић отишао је у стан свог старог пријатеља, апотекара и градског вијећника г. Гавре Пециковића, као његов гост.

Послије мале почивке отишли су Архијереји, да учине своја подворења ц. и кр. повјеренику, барону Апелу.

У 2 сата по подне био је свечан објед код Његове Преузвишености барона Апела, коме су присуствовали Архијереји са новим Митрополитом; врхови свих грађанских и војених области; представници свештенства и народа. Објед се је свршио у 4 сата.

У 5 сати почела је велика вечерња, коју је одслужио нови Митрополит Живковић (као архимандрит) са више свештеника и два ђакона. На вечерњу се слегао силан свијет из мјеста и са стране.

При почетку вечерње дођоше и сватри Архијереја, које је дочекало свештенство на вратима храма. Митрополит Мандић ушавши кроз красне двери, обукао је манторос и примио жезал и упутио се уз појање „ис полла ети деспота“ у архијерејски престо, а остала два у панакамилавкама уђоше у олтар, гдје су чекали свршетак вечерње.

Пошто је свршена вечерња, изашао је нови Митрополит пред царске двери, а архимандрит Јовичић, ставши на амвон са запаљеном свијећом, запитао га је овако:

Честный отче!

„Всприкѣтлѣишій и Самодржакиѣишій великїй Госддарь и Императорь нашъ, и апостоликїй краль Франць Ишифъ пркый, оуказоль покѣлѣвать, и кѣкѣтѣишій и великїй Патрїархъ Константинъ кѣдѣ со кѣтмыя кониъ Синодомъ благословлять и позикають каше кѣприподокѣ на великое архїерїйтѣа догтонитко, и на прѣтоль кѣтѣишїа Митрополїи Зкорничко-тѣзлинїкїа“.

Примате ли то достојанство? На што је нови Митрополит одговорио:

„Понеже Всприкѣтлѣишій и Самодржакиѣишій великїй Госддарь и Императорь нашъ, и апостоликїй краль Франць Ишифъ пркый покѣлѣ пронзекти и Вѣкѣтѣишій и великїй нашъ Патрїархъ Константинъ, кѣдѣ со кѣтмыя кониъ Синодомъ; ѣдали ми догтоина бити кѣ такокѣо ѣджеѣ, покниѣога ихъ кожѣтвенномѣ покѣлѣию, благодарю и прѣмлю, и ни мало ко прѣки глаголю, но молиса кѣѣхъ великѣхъ податѣлю Богѣ, ѣакш да молѣтвѣли ихъ ѣдѣ догтонїе игш кѣочайшѣгш звѣнїа, и да ѣдѣтѣ миѣ козможно кѣ днѣ ѣднїй стѣгш прѣдѣ Синоомъ чѣлокѣчкѣишїи и рѣци нѣпортѣднш нѣдмѣтноом ѣдѣи и Богѣ: Се ѣза и дѣти, ѣже ми даль еси Господи и никтѣже ѣ ниѣхъ погѣе токшш ѣнѣ погѣвѣлнїи. Аминѣ.“

За вријеме тога, намјештен је на средини цркве сто, на коме бијаше један хљебац, вино и 4 чаше. По свршеном одговору новог Митрополита, Архијереји су заузели мјеста око застртог стола. Митрополит Мандић сједио је у прочељу, до њега с десна Митрополит Серафим, а

с дијева епископ Змејановић. Према Митрополиту Мандићу сједио је нови Митрополит. Ђакони су са амвона говорили „многољествија“ цару, патријарху, Архијерејима и новом Митрополиту (као архимандриту). Архијереји су на царско многољествије отпојали „многаја љета“, а свештеници ма остала: „ис полла ети деспота“ при чем су се Архијереји куцали чашама и благосиљали народ.

Послије многољествија Архијереји устадоше од стола, изљубише се и тијем би завршена свечаност тога дана.

У неђељу, истом што су се помолили сунчани зраци, да обасјају долину Јалску, могао си видјети по улицама радосне свјетине у најсвечанијем руху, спремне, да види ту ријетку свечаност рукоположења и устоличења свог новог Архијереја. — Красан љетњи дан пружао је највећу угодност свакоме, да на брујање звона и пуцање прангија похита к цркви.

Јутрења се је отпочела у 7 сати из јутра, коју је одслужило више свештеника, а свршена је око 8 сати. У 8 сати дошли су Архијереји у најсвечанијем руху. Пред њих је до на красне двери (?) изашло служеће свештенство у потпуном црквеном одјејанију, ђакони са кадионицама, а ђаци, обучени у стихаре, са крстом, чирацима и рипидама, дочекали су Архијереје, и уз појање „Достојна“, Архијереји су улазили у храм. Први иђаше достојанствено Митрополит Мандић, обучен у манторосу, држећи у руци жезал, а остала два у панакамилавкама поред њега. Ступивши Митрополит Мандић на амвон благосиљаше многобројни народ, који се бијаше већ искупио, а свештенство на броју њих око 50 појаше умилно „Тон деспотин“.

Свечана литургија архијерејска почела је одмах иза тога, а началствовао је Митрополит Мандић, као замјеник патријархов. Прво је наступило облачење архијерејско. Митрополит Мандић облачио се је на амвону, а остала два у олтару, при чему је свештенство тихо и милогласно појало: „Слава, царь небескiй“.

Пошто се је облачење свршило, двојица ђакона доведоше новоизабранога Митрополита пред Архијереје, који су на амвону сједили. Новоизабрани Митрополит стао је на округлу плочу, постављену пред царским дверима, на којој је орао изображен, држећи у руци св. Јеванђеље са написаном и потписаном аналогијом и на питање началствујућег Архијереја, зашто долази? одговори, да чин архијерејски прими. За тим га исти Архијереј упита: „како вјерујеш?“ на што он изговори гласно: „Символ православне вјере“ до краја; а за овим на питање: „како исповједујеш?“ прочитао је слиједећу —

„Црквену вјероисповједну обвезу“.

„Къ илии моимъ свѣтъмъ кѣри испокѣданiю шѣщцѣмъ блжтнмъ каншнмъ свѣтъмъ Апостолѣмъ, и еднмъ свѣтъмъ киленикѣмъ и благочестивѣмъ помѣстнѣмъ соборѣмъ, иже на сохранииіи правнѣхъ и чистнѣмъ кѣрѣннѣмъ вѣтъмъ оузаконннѣмъ: и елико по разннлѣмъ крѣннелѣмъ и вѣтъмъ ѿ истинннмъ поборѣтѣвѣщнѣмъ свѣтъмъ нашнмъ Отцѣмъ по свѣтъмъ крѣннѣмъ правоклѣннѣмъ кѣрѣмъ, каншнмъ и свѣтъмъ оузѣтѣмъ вѣтъмъ изокрѣннѣмъ, и тѣмъ кѣмъ храниннѣмъ крѣннѣмъ и не нарѣшнлѣмъ до кончннѣмъ моѣмъ жнзнн, со ннлѣмъ моимъ шѣщцѣннѣмъ кнѣдѣтелѣтѣвѣмъ: и кѣмъ ііже онн прііашн и азѣ прііемлю, и нѣже онн ѿтѣкратншнсл, и азѣ ѿкратншцѣмъ. Ещѣ же и цѣрквеннѣмъ ннрѣмъ шѣщцѣмъ соблжтн, и тѣмъ држѣтн, и оуѣрнш оучнтн ннѣмъ крѣнннѣмъ люди, и ннѣднннѣмъ оушн нрѣкѣмъ къ чнслѣмъ прѣтнкннѣмъ правоклѣннѣмъ крѣннѣмъ хрїстїаннѣмъ кѣрѣмъ мѣдрѣтѣкѣтн ко кѣмъ днн жнкотѣ моѣмъ, и помѣдѣтѣкѣтн ннѣмъ ко кѣмъ, и покннѣкѣтннѣмъ кнѣдѣ кнѣкѣтѣннѣмъ, ннѣмъ по дрѣмъ отцѣмъ, Великѣмъ Патрїархѣмъ и Архїепнкопѣмъ Константннопѣлѣмъ и его свѣтъмъ свѣтъмъ, іікн ѿ Бога ннѣ

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

редно стаклиној пракиној дѣхоуној клати. Обѣщаюа же ко стравѣ Божіи и боголюбиюмъ правою покрѣпною ми стадо оупраклити, и ѿ какаго затора лѣкакаго, и ѿ кѣхъ ерии сохранати ѣ оучитѣльски со класилю оупрѣдильи тицѣнѣлю, солюдяи иже чиста ѿ какакаго лѣкакаго полишилѣа. И краткилю слоколю заключѣа: шеѣщаюа и должна мене быти ипокрѣдію хранити непреѣлнш кѣа предложѣна ко оустакѣ клатѣа праколюкѣа кѣдо-лѣчкѣа нашеа церккѣа. Ваа же таа должнѣкѣа, ѣакоже днѣа слоколю шеѣщаюа, такш и дѣлолю до послѣдѣнаго моугш издѣхѣнѣа, ради едѣдѣшнѣхъ клѣаго исполнати. Воистиннолю же и оупрѣдильи моелѣ пракинои и дѣкрѣтѣи, да едѣдѣтѣ салѣ той Спѣрѣтѣлю нашѣ Инѣа Хрѣстога лиѣа помощнѣкѣа, еидже кѣпш со Отцѣлю и Дѣхулю клатѣлю, да едѣдѣтѣ слаа и держака, чѣтѣ и поклоннѣи, нынѣ и принш, и ко кѣкѣи кѣкшкѣа, Аминѣ!“

Григорѣи, лилюгѣю Божѣа изкрѣпнѣи клатѣшѣа Митрополи Зкорничко-Тѣзланкѣа искрѣдно подпѣсѣхъ и поткѣрдѣхъ.

Во градѣ Тѣзлѣ мѣсѣа юла, 26. днѣ, мѣта ѿ рождѣтѣа Хрѣстога: тѣмѣаа олю соѣа декадѣнѣа и едѣлаго (1897.).

Григорѣи Живковичѣ,
Митрополѣтѣ Зкорничко-Тѣзланкѣи.

Иза прочитѣне обѣвѣе јѣдан свѣштѣник узѣ од њѣга Јѣванѣѣле и положи га на часну трапѣзу, а ѣакон узѣвши новоизѣбраног Митрополѣта за рамена, са рѣѣчѣа: „повѣли, повѣлите, повѣли преосвѣщенѣишѣи владнѣо нынѣ прѣводѣмаго здѣ прѣповѣдѣнѣишаго архимандрѣта Григорѣа“, прѣведѣше га начѣлѣствујущѣм Архѣјѣрејѣу, који благословѣвши главу новоизѣбраног, очѣта му над главоу ову молѣтѣву: „Благодѣтѣ всѣсвѣтѣаго и животворѣщаго Дѣха чрезѣ наше смиренѣе прорѣчѣствѣетѣ тебе на свѣтѣишѣю митрополию зкорничко-тѣзланкѣю. Иза тога пѣвѣци отпѣаше: „Ис полѣа ети деснѣта;“ нови Митрополѣт пољубѣ начѣлѣствујущѣг у руку, а овај њѣга у чѣло и у рамена, а тако исто пољубѣ и другу двојѣцу Архѣјѣреја у руку, а ови њѣга, као и прѣви. По том ступѣвши нови Митрополѣт на прѣвашѣе своѣ мѣсто, бѣ од ѣакона

још два пут прѣвоѣен начѣлѣствујущѣм Архѣјѣрејѣу, који му је над главоу чѣтао прѣписѣне молѣтѣве. Пошто се је тај обрѣд свршѣо, — нови Митрополѣт одѣ у олѣтар и запѣче божѣанѣствену литурѣгију, која је текла обѣчным рѣдом свѣ до прѣд апостол Послѣје умѣлног појања: „Господѣи спасѣи благочѣстѣнѣа“, и изговѣрѣнѣхъ многолѣствѣа: цару, патријарху, Архѣјѣрејѣама и новом Митрополѣту Григорѣију, а иза пошлѣдѣнѣе: „Свѣтѣи Божѣ“, — наступѣло је рукоположење новоизѣбраног Митрополѣта Григорѣја у чѣн архѣјѣрејѣски. Ыакони изѣведѣше новоизѣбраног кроз сѣверна врата прѣд царѣске дѣвери, одакле га прѣхѣватише Митрополѣт Сѣрафѣим и епископ Гаврило, те са: „повѣли, повѣлите“ и т. д. увѣдѣше у олѣтар и за тим га обѣведѣше три путѣ око часнѣе трапѣзе, појуѣши: „Исѣае ликѣи“ „Свѣтѣи мѣчѣнѣици“ и „Слава тѣбѣ Хрѣсте Божѣ“. По том клѣкѣну нови Митрополѣт на оба кољѣна прѣд часну трапѣзу и скрѣстѣвши на њѣј своѣе руке, метну чѣло на њѣх, а начѣлѣствујущѣи, Митрополѣт Николај покѣри му главу крајѣм омофора свога и отворѣвши св. Јѣванѣѣле, метну отворѣну страну на главу њѣгову, а друга два Архѣјѣреја прѣдрѣжѣше Јѣванѣѣле. Сад начѣлѣствујущѣи очѣта молѣтѣву: „Божѣствѣнѣаа благодѣтѣ“ и т. д. Послѣје и других очѣтѣнѣх, прѣписѣнѣхъ молѣтава, устаѣде нови Митрополѣт и Архѣјѣреји му обѣукоше одѣјѣјѣнѣе архѣјѣрејѣско, уз појање „Аксѣос“ и „Достѣин“. Тѣме бѣ рукоположење новог Митрополѣта свршѣно и сада се Архѣјѣреји са новѣм Архѣјѣрејѣом Григорѣијѣм излѣубѣше у лице и рамена.

Послѣје тога изѣђѣше Архѣјѣреји из олѣтѣра и заузѣше своја мѣста на амвоу, а новопрѣсѣвѣѣнѣи Митрополѣт Григорѣје

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

стаде пред царске двери окренувши се лицем Архијерејима. — Началствујући Архијереј, Митрополит Николај, сједећи између Митрополита Серафима и епископа Гаврила узв архиејерејски жезал и предаде га достојанствено новопоосвећеном Митрополиту, уз врло дивњу бесједу, коју је у највећем одушевљењу са великим и познатим даром говорништва, — на велико удивљење присутних — изговорио. — Предаје му жезал управљања, тјешећи свог новог у Христу брата, да му бремене владичанско неће бити тешко, јер познаје добри и свјесни народ епархије зворничко-тузланске; познаје паству, над којом је и сам четири и по године управљао; познаје народ, који умије цијенити своју св. вјеру прађедовску и чувати своје српске светиње и обичаје. Честита му на добивеном, узвишеном достојанству епископском, молећи Свевишњега, да му пружи своју обилну, превишњу помоћ, да му подари постојано здравље и тјелесну крепост, да може служити на корист св. православне цркве и народа свога. По свршеном говору разлијегало се је пространом тузланском црквом отпојано „Ис полла ети Деспота“.

Иза тога су Архијереји отишли у олтар, а началствујући Архијереј, Митрополит Николај уступио је првенство новом Митрополиту, који је свечано продужио св. литургију.

На литургији је појало српско-православно црквено пјевачко друштво Доњо-тузланско лијепо и сложено. Особито је зачинио појање грађанин тузлански Васо Стјепановић, који је својим дивним и умилним тенором отпјевао причастан „Скажи ми“.

При свршетку литургије отишла је депутација, састављена од свештенства и тројице чланова српско-православне општине тузланске по Његову Преузвишеност поглавара земље и ц. и кр. повјереника барона Апела.

У порти десно и лијево стајаше почасни батаљун стријелаца и компанија босанских војника српско-правосл. вјере. Његова Преузвишеност ц. и кр. повјереник возећи се на четверопрежним кочијама са окружником Фогларом, у пратњи депутације свештенства и народа и војне свите, дошао у 10³/₄ сата.

Трубе огласише долазак ц. и кр. повјереника; прангије почеше грувати, а громки гласи звона разлијегашу се равном Тузлом.

На вратима храма дочекаше царског повјереника, Архијереји у потпуном орнату са осталим служећим свештенством. Народ је испред храма поздрављао Његову Преузвишеност са бурним клицањем „живио“. Архијереји последије поздрава уведоше царског повјереника, који је био обучен у парадној генералској униформи у царски престо, који је био окићен зеленилом. Његова старачка и јуначка прса бијаху окићена многобројним орденима.

Пошто је владин тајник госп. Михајило Кнежевић прочитао, најприје на њемачком, затим на српском језику, отпис ц. и кр. заједничког министарства и царски декрет о наименовању барона Апела ц. и кр. повјереником за свечани чин устоличења, — забрујаше звона и загрузаше почасни метци из пушака и прангија. Иза овог уручи царски повјереник тајнику Кнежевићу Превишњу царско-краљевску диплому Његовог Величанства, којом се именује архимандрит Григорије

Живковић зворничко-тузлански Митрополит, — коју овај прочита гласно на српском језику. Како почетак, тако и свршетак њезин пропраћен је гласом звона, метцима из пушака и прангија, а српско-правосл. пјевачко друштво отијевало је прву строфу царевке.

Сад је ц. и кр. повјереник барон Апел поздравио подуљом бесједом новог Митрополита и представио га народу као новог Архипастира са свима дужностима и правима Митрополита српско-правосл. митрополије зворничко-тузланске. Говор Његове Преузвишености у цјелости гласи:

„Гласом Превишњег декрета, који је овај час прочитан, благоизвољело је Његово царско и краљевско Апостолско Величанство најмилостивије именовати Високопреосвештенога господина Григорија Живковића за Митрополита зворничко-тузланског. Високопреосвештени господин Митрополит већ је у Бечу у Превишње руке Његовог Величанства положио свечану заклетву, да ће бити вијеран и послушан Његовом Величанству и да ће се строго држати закона. Ево ја Вам представљам ново именованог Митрополита, као вашег архипастира, и препоручујем вам, да у слози са истим Митрополитом испуњавате дужности ваше свете цркве, која већ по св. писму налаже, да се народ покорава епископским заповијестима. Тим начином можете се надати унапређењу ваших црквених интереса од стране земаљске владе, која је по заповједи Његовог царскога краљевског Величанства вазда готово, да чува и подупире ваше праведне жеље и тежње на вјерозаконском пољу. — И тако можете показати, да сте достојни Превишње милости, коју Његово Величанство наш пре-

јасни цар и краљ у пуној мјери и сваком приликом засвједочава према српско-православној цркви и народу“.

Неуморни борац и јуначка старина говорио је свој говор звонким гласом, лијено и разговијетно, да је ријечи његове свако чути и разумјети могао.

По свршеним ријечима Његове Преузвишености, које су пропраћене бурним „живио“, — нови Митрополит Григорије, са жезлом у руци, стао је на средину цркве и отпочео своју прву, опширну и дивну бесједу, коју је упутио новој пастви својој, Архијерејима, царском повјеренику и свему присутном народу. Besједу своју говорио је близу три четврти сата и то најљепшим слогом, течно и разговијетно.

Говорећи подуже о постанку епископског чина и тешког бремена, које је и он данас прејемствено од св. апостола на себе примио, — изражава своју особиту благодарност св. Синоду на избору, Његовом Величанству на Превишњем именовану, Архијерејима на труду и посвећењу а ц. и кр. повјеренику на устоличењу. Покрај лијепог и очинског савјета новој својој духовној пастви, завршује своју бесједу изражавајући, да ће вазда предњачити у непоколебивој вјерности према Цару и Господару, користећи неуморним радом св. цркви својој и народу своме.

По свршеном чину инсталације Архијереји су отпратили ц. и кр. повјереника, који се је одвезао у кочијама уз бурно клицање народа „живио“. Тако се је ријетка и значајна свечаност рукоположења и устоличења Митрополита Григорија свршила у 11½ сати на особиту радост и задовољство присутних.

Око 12 сати примио је поглавар земље барон Апел поклонство српско-православне општине доњо-тузланске, која му је изразила највећу благодарност на судјеловању при иншталацији новог њиховог црквеног поглавице и замолила га, да достави до Прејасног Пријестола увјерење њезине најдубље оданости и логјалног страхопоштовања.

Послије 12 сати примао је нови Митрополит у своме стану честитке од разних корпорација и појединаца.

Прво су лично честитали новом Митрополиту: Његова Преузвишеност барон Апел у пратњи своје свите. Затим Високопреосвештена г. г. митрополити Мавдић и Перовић и Преосв. г. епископ Змејановић; ц. и кр. официрски збор под водством бригадног ђенерала г. Покорног; окружна власт са окружником г. Фр. Фогларом; окружни суд са својим предсједником г. Враговићем; свештенство, испред кога је поздравио Митрополита архимандрит Константин Јовичић кратким и језгровитим ријечима, изразивши радост свештента, да је промисао божји изабрао Његово Високопреосвештенство за њихова црквеног поглавицу, кога толике врлине и способности красе. — За овијем је дошла српско-православна општина доњо-тузланска, испред које је поздравио потпресједник исте г. Јован Ђукић; за тим редом изасланици српско-прав. општина епархије зворничко-тузланске и то: зворничке, градачке, шамачке и пурачићке; чиновништво градског и сеоског котара доњо-тузланског са предстојницима: дром Радимским и Бахтијаревићем; поглаварство града Д. Тузле са новим својим началником Мујагом Хаџи Ефендићем; срп.-православно црквено пјевачко друштво

доњо-тузланско; римо-католички жупни уред и урравитељство самостана мило-срдних сестара. За овим изасланство учитељског збора раковачке реалке, које се састојало од гг. професора Николе Прице и дра Косте Драганића, који су за сво вријеме свечаности били и гости митрополитови. Овом приликом поздравио је митрополита професор Прица лијешим и заносним ријечима, споменувши радост и понос учитељског колегија, да је бивши њихов колега промислом божјим заузео висок положај у православној цркви. Иза овога се изређаше и многи приватници и поштоватељи митрополитови из мјеста и са стране.

На све поздраве одговарао је митрополит љубазним и лијешим ријечима, које су биле израз праве архијерејске смирености, искрености и племенитости срца његовога. Особито су значајне његове ријечи, којима је отпоздравио своје свештенство, посавјетовавши га, да сваки од њих честито врши дужности свога узвишеног звања, молећи браћу свештенике, да као такви, свјесни свога позива, помогну и њему у претешком раду архипастирском, како би св. црква и народ у њој од њиховог рада обилне користи имао.

По свршеним честиткама одмарао се митрополит у кругу свога сина, честитог свештеника Николе и своје снахе, који су се још прије доласка његова побринули за све, што је том приликом било потребно.

У 3 сата држан је банкет у „Гранд Хотелу“, кога је митрополит Григорије својим гостима давао. На банкету је било до 100 особа. На галерији, у пространој и укусно намјештеној дворани, свирала

је рударска музика. Приликом свечаног обједа пало је више лијепих и значајних здравица. Прву је здравицу подигао митрополит Живковић и у подужем лијепом говору наздравио Његовом Величанству и Прејасном владајућем дому. Задње ријечи пропроћеве су од стране присутних бурним „живио!“, а рударска капела одсвирала је царску химну. Другу здравицу такођер је напио митрополит Живковић Његовој Преузвишености министру Калају, поглавару земље барону Апелу и високој земаљској влади, која је такође пропраћена громким усклицима „живили“.

Његова Преузвишеност барон Ацел напио је здравицу новом митрополиту Живковићу и српско-православном народу његове епархије.

За тијем је лијепо и опширно говорио окружник госп. Фоглар о одношају између цркве и државе, илуструјући своје разлагање позивом на тај одношај у некадашњој Византији, за вријеме српских владара Немањића и за Душанова царства. Здравницу је напио високим гостима, тројици архијереја: Маљдићу, Перовићу и Змејановићу. Епископ Змејановић у име своје и браће у Христу двојице архијереја захвалио се подужим и језгровитим говором на здравицу окружникову. Царска-краљевској војсци напио је вриједни и опште поштовани грађанин и потпредсједник српско-правосл. црквено-школске општине доњо-тузланске, г. Јован Ђукић, и то лијепим и значајним говором, кога у цијелости доносимо:

Ваша Преузвишеност, Ваша Високопреосвештенства и многоштована господо!

У току ове данашње ријетке свечаности дозволите ми, да — као тумач жеља овдашње српско-правосл. црквено-

школске општине — у неколико ријечи дадем израза моме најживљем осјећају, подижући чашу у здравље, част и славу једне, колико високе и поштовања достојне, толико и за друштво људско неопходно нужне инштитуције, чијих се високоцијењених чланова, такође у доста знатном броју, овдје међу нама налази, — а та је висока инштитуција, нико други, него царска и краљевска поносна војска.

Многоштована господо!

Повјест — тај непристрасни и неумитни судија — учи нас, да је, од када је свијета и људи, увијек је намијењено било једноме, и то физично и душевно напреднијету дијелу чланова друштвенијех, да бригу води о спољној и унутрашњој обрани друштва, племена и читавог народа, а то је био — бар по савременом нашем појму — искључиво високи војнички сталеж. Из овога слиједи, да су тај цијењени сталеж произвели неоспорни свакидашњи захтјеви и потребе људске, који су кроз вијекове, не само непрекидно постојали, него се из дана у дан све нужнији истичу, тако, да данас није ни замислити једнога облика државне управе, без њезине обранбене снаге, која је уједно и предмет највеће пажње државне.

Са свијем је даклен природно, да је ова — врло важна и за опстанак и развитак друштвени драгоцјена — установа кроз стољећа тако популарном постала, да се са индивидуалношћу човјековом идентифицирала, да је данас тешко наћи мисиона човјека, коме високи војнички сталеж није неки већи идеал, који му моћ, снагу и углед једнога народа представља.

Особито је овај витешки појам о војништву јако развијен код нашег народа

који му је у поезији својој читаве епопеје посветио, што је опет врло лако разумљиво, када се знаде, да је војска увјет и узданица народна, која најсветије идеале његове својом драгоцјеном крвљу искупљује; и може се више него с поуздањем рећи, да су највиша културна дјела свију народа у овоме вијеку, чисто резултати поносних војска.

Па када све ово знамо и када и то стоји да је дична царско и краљ. војска своје високоме позиву у сваком погледу дорасла, онда пијем у то име, за част и славу непобједимог оружја, дичне ц. и кр. заједничке војске.

Здравица је попраћена бурним усклицима „живила“, а изговорена је на опће допадање свију присутних. На исту здравицу захвалио се бригадни ђенерал госп. Покорни, напавши Босни и Херцеговини и народу у њима.

Објед је, уз најбоље весеље присутних свршен у 5 сати. Послије обједа испраћена је Његова Преузвишеност из дворане са бурним „живио“.

Са обједом је завршена ова ријетка свечаност на највеће задовољство гостију и домаћих.

У вече у 6 сати и 40 мин. отпутовала је Његова Преузвишеност барон Апел у Сарајево, испраћен од Митрополита, официрског збора, свештенства, српско-православне општине, градског заступства и осталог народа. Са поглаваром земље отпутовао је и епископ Змејановић у Ср Карловце.

Сутри дан — у понеђељак — почели су се расипати и остали гости са стране, међу којима бијаше и уредник „Сарајевског Листа“ госп. Иван Поповић са својом

супругом. Тај дан су високопреосвештена господа Митрополити Мандић, Перовић и Живковић правили посјете општинарима и другим угледним личностима.

У вече истога дана испраћен од Митрополита Мандића и Живковића, вишег чиновништва, свештенства и народа отпутовао је у Сарајево и Митрополит Серафим. У уторак у јутру раним влаком отпутовао је Митроп. Мандић у пратњи тајника Кнежевића испраћен од општине свештенства и народа. Истим влаком отпутоваше и гости Митрополита Григорија, професори Никола Прица и др. Драганић у Сарајево.

Ова ријетка свечаност прослављена је у најбољем реду на велико задовољство гостију и домаћих. Да је све лијено и сјајно било, како у почетку, тако и у даљем току свечаности, нека је хвала свијести и родољубљу српско-православне општине тузланске, а највећа хвала грађанској власти тузланској, која је доста труда за то уложила, те и овом приликом указала велико поштовање према српско-православној цркви и њеним поглавицама.

Нека је слава Богу и Промислу Његовом светом, који нам је тако врлог, достојног и високонаученог Архијереја поставио за чувара својих вјечних истина, а нашег Архипастира и црквеног поглавицу. Нека би тај вјечни Промисао и даље остао с нама, а новоме нашем Архијереју Григорију даровао постојано здравље, дуг живот и обилну Своју помоћ, како би његов рад био на корист и срећу св. православне цркве и српског народа. Живио!!!

У Д. Тузли, мјесеца јула 1897.

Њ. Д.

Поводом Превишњег наименовања архимандрита и првог члана архиепископско-митрополитске конзисторије у Сарајеву Глигорија Живковића српско-правосл. митрополитом у Д. Тузли (Зворнику) стигао је Архиепископу и Митрополиту Николи Мандићу у Сарајеву од Архиепископа Константинопољског и васељенског патријарха Константина овај допис:

К О Н С Т А Н Т И Н,

по милости божијој Архиепископ Константинопољски, Новога Рима и Васељенски Патријарх.

Високопреосвештени Митрополите Дабро-Босански, пречасни екзарше цијеле Далмације, у св. духу љубазни брате и саслужитељу наше смирености Господине Никола Мандићу, благодат нека буде са Вашим Високопреосвештенством и мир од Бога.

С радошћу јављамо Вашем Високопреосвештенству, да је високопреподобни Архимандрит Господин Глигорије Живковић, који се налази код Ваше св. Митрополије као члан конзисторије, изабран при каноничком гласању за Митрополита најсветије Митрополије Зворничке, и на ово високо мјесто наименован наредбом Његовог свемилостивјејшег цар. и краљ. Апостолског Величанства. Честитајући Вашем Високопреосвештенству на повишавању овог достојног клирика, за чије смо врлине најповољније сазнали из посланога нам Вашег удостовјерителног документа, ми Вас умољавамо братски, да изволите предати Његовом Богољубију, нареченом митрополиту Зворничком, наше Патријаршеско послање, које овдје прилажемо. (/.

А благодат Божија и неизмјерна милост нека буде са Вашим Високопреосвештенством.

21. јуна 1897.

Ваш у Христу љубазни брат
Патријарх Константинопољски:
Константин.

Истијем поводом примио је Митрополит зворничко - тузлански Григорије

Живковић од васељенског патријарха Константина овај допис:

„Високопреподобни Архимандрите, господине Григорије Живковићу, који сте позвани на митрополитску столицу Зворничку, нека је милост и мир Божји с Вама.

Како је бивши Митрополит Зворнички, Његово Високопреосвештенство Господин Никола Мандић наименован за Митрополита у Сарајеву, те је ушљед тога прво споменута столица остала упражњена, те је наш св. Синод испунио прописане формалности за одмјену нашег унапријеђеног брата у Христу.

При каноничном гласању у нашој светој патријаршеској саборној цркви, добило је Ваше Високопреподобје првијенство, те сте свечано проглашени за Митрополита свете столице Зворничке.

Ваше Високопреподобје већ је наименовано на ово достојанство царском и краљевском наредбом, као што нам је то саопштено нотом Њег, Преузвишености поклицара Аустро-Угарске у Цариграду.

Ми овијем честитамо Вашем Високопреподобју поводом Вашег избора и наименовања на ово високо мјесто, а увјерени смо, да ће се Ваше Високопреподобје својом ревношћу за нашу православну вјеру и њезина предања, као и другим својим одличним врлинама, које су нашој великој хришћанској цркви добро познате, одликовати као побожан пастир исто као и достојан работник на пољу Господњем. На тај начин Ви ћете знати, да своје духовно стадо поведете на благословене ливаде.

Придржавајући себи, да Вам скорим пишемо због светогачина Вашег посвећења и да Вам пошаљемо канонично опуномоћење (егдозију) за она три епископа, који ће свечано извршити то посвећење, призивамо на Ваше Високопреподобје милост и благодат Божију.

Дне 20. јуна 1897.

Ваш ревносни молитвеник у Господу
Патријарх Константинопољски:

Константин.

Записи из пастирског богословља.

Саставио ректор кијевске духовне семинарије **Архимандрит Борис**. Превоо **Григорије А. Николић**, свештеник у Митровици.

(Свршетак.)

5. Старање пастира цркве о невјернима и нераскајанима.

Узроци противљења божанственој истини тако су разнолики и тако се често укоријењавају у различним правцима духа и у најтањим особеностима нравственога склада људи, да истраживање њихово улази прије у област обвезаности пастира, него ли богослова. Несумњиво је, да је у срцу свакога противника божанствене истине нешто позитивно безбожно; али непријатељство, изничући из покваренога срца и састављајуће неизбјежну принадлежност живота порочне душе, која се сасвим противи сваком откривењу свевишње воље, јесте сасвим нешто различно од невјерија, које проистиче из чисто расудних тешкоћа ума, кадшто веома моћнога и проницавога, и која допушта примјене човјечијих средстава исцјелења или барем, кеји даје мјесма милосрђу и снисхођењу к себи. Такове чисто умне препреке ка признавању божанствене истине треба да су снисходљивога и трпјеливога пресуђења, јер те препреке могу бити одстрањене човјечијих напорима.

Богослов има посла са сумњом, као са познатом умном чињеницом и разгледају са објективне тачке гледишта; но пастир иде много даље: он проницава у само земљиште, на којем је изникла сумња и стара се распознати њене најдуље субјективне узроке и услове. Цијељ је његова не само да открије просто заблудјело биће. Мудри и сагласни са хришћанским захтјевима одношај према сумњи често води ка утврђењу и ојачању вјере, јер

искрена сумња, у опште говорећи, изражава стање ума много више са добром надом, него ли равнодушни одношај ка истини или индиферентизам; и скептичар ако је он истинити тражиоц истине, може показати на извјесном прелазном степену развића ка више високој и свјесној вјери. Сам прогрес човјечјега ума, прелазећи у видљиви додир са истинама хришћанства, производи у душама, које нису особито дубоко и свјесно утврђене у вјери, неко смућење, слично силноме вјетру, који дува против тока ријеке и производи таласање у води.

А у збиљи нема никакове веће или мање одлучне разлике међу разумом и откривењем. Велике истине хришћанства су у исто вријеме то и велике истине филозофије. Шта више, у оно вријеме, како сеавторитет Св. Писма овда-онда подвргавао сумњи или одрицању, нико није одрицао и не може одрицати истину, које се садрже у Библији. Њено учење и правила живота не подлеже сумњи у истинитости; у том одношају Библија носи у себи самој свједочанство свога происхођења. Ако је она истина, тада има и божанствено происхођење. Истинитост њена доказује се и одговорношћу њеном са чињеницама природе и разума и са свим стројем нашега бића. Начела, која се навјешћавају библијом. — пут живота, који она открива души, — води душу ка истинитом животу. А кад је библија истина, тада је апсолутни скептицизам немогућ, на оном основу, да ми „ништа не можемо на истину него за истину“. (2. Кор. XIII, 8.)

Невјерију, које проистиче из прогреса науке и ширења умнога обзорја, треба противстати са таким истим опширним образовињем, каквим је оно изазвано. Нарочита форма одрицања у наше вријеме које одбацује области надприроднога из предмета човјечије мисли, оснива се скоро искључиво на изводима чистотога мишљења и на позитивним фактима и закључцима природнога разума. Оваком одрицању треба насупрот поставити вјеру, која потпуно признаје могућност тешкоћа за научне умове, која више већ неоспорова са уске, практичне тачке гледишта успјехе знања, и сама вјера је философека, налазећи се у хармонији са прогресом истинитог знања. Религија и наука у многим тачкама додирују се међу собом, но не треба да улази у област једна другој: а у тачкама додиривања оне нигда не противрјече једна другој. По томе међу богословљем и науком не треба да буде зависљивога и неразумнога непријатељства, трагови којег често примјећују се на странама историје човјечије мисли; гдје оне дјелују у једном правцу, ондје оне треба неопходно да хармонирају међу собом; а гдје оне дјелују у разним правцима, ондје додиривање међу њима не изазива се никаквом неопходношћу, јер оне у сушности нијесу већма противно положене међу собом, но небо и земља, као и она тајанствена небесна тијела, која се крећу у пространству и освјетљују таму, и то не стоје противно положена кретању и благостању наше планете. Но пастир цркве, будући крив у важности попуштању, ако нема довољнога образовања и не занима се изучавањем науке, ако се он не стара у колико му допуштају средства, да се држи у извјесном

смислу на једном нивоу са научним прогресом свога времена, у то, што вријеме треба да се држи свагда у религиозној области знања и да се не понижава са свијем до нивоа човјечијег знање, јер у пошљедном случају он се лишава моћнога оружја, већма силнога, него знање. Држећи се на земљишту откривенога учења, он има огромна преимућства пред скептицизмом, који, ма да се држи овда онда тењетичким и шта више хришћанским, по суштини својој је често са свијем материјалистичан, оснивајући се на признању једних само физичких сила и закона.

На пракси може се пастир срести са читавом класом лица у својој парохији која је могуће назвати безбожницима, који се свагда старају наћи израза против истине, прије но што виде основе за њу којима не достаје животога чувства истине, премда у то исто вријеме могу да овладају у вишем степену осјећајима добрим и сродним, једнако као и примјетним дјелом карактера. Они могу бити добрим очевима, браћом, синовима. Такови људи не побјећују се свагда правим нападима против њих: то су хладни и мирни препирачи, који се не могу одбити првим дохваћеним аргументом. Они ништа не узимају на вјеру, не признају никаква авторитета, ако долазе до истине, до ли путем сопствених унутарњих изобличења. Такови тип ума веома се често срета међу нашим интелегентним друштвима и захтијева мудре и концентрисане пажње при опћењу с њима. Просто умно расуђење, рачунање ума с умом, сусретање аргумента са аргументом, сила логике и учености; — често служи бољим средством за потчињавање истини таквих

људи. Има много невјерних, који не могу стати и остати пред смјелим и јаким аргументом. Но у већини случајева пастир треба да придобије расположење и лично уважење таквих људи, да ступи с њима у неусиљене друштвене одношаје, да може открити истинити извор њиховог невјерија: проистиче ли оно из власти-тога склада њиховог ума, јавља ли се оно резултатом невјештине или незнања, или је пак просто плод свијеснога и слободнога упорства и разврата. А у опште у таквим случајевима открива се често потпуно незнање у религији, незнање садржаја саме Библије, шта више у људи образованих и развијених, који немају другога основа ради свога опозиционога одношаја према истини, осим просте навике сумњати се, која је дотлен удаљила њихов ум од видјела хришћанске религије. Ако се пастир налази у друштвеним одношајима са таквим људима, то он као пријатељ, може прешно захтијевати од њих пажљивога читања св. Писма књигу за књигом, предстарљајући их самим себи и утјецају Духа Божја. Резултатом тога простога, но дубокога средства често се јавља постепено покоравање сумњивога ума истини.

Но узроци невјерија леже више у наравственој, но у умној области. Сваки човјек, ако хоће, може вјеровати; друкчије људи не би подложни били одговорности за онај или онај одношај у вјери, друкчије вјера не би била општом обвезаношћу. На тај начин ономе, који не вјерује, треба говорити и учити га, да се вјера не обухваћа са свијем облашћу разума, да је она више унутарњи осјећај и срдечно примање истине и да Бог и вјечност не могу бити са свијем постиг-

нути расуђивањем или логичким мишљењем. Наравствени безосјећај тако је исто преступан, као што је и опасан. То је болест, за коју једнако душа подлежи одговорности. Она се открива у савршеној равнодушности према истини, која се равнодушност разумијева у св. Писму када се говори о срцу, да је оно „ишамнило“, огрубело, постало без осјећаја (Рим., 21 и даље). Та баш тврда кора наравствене равнодушности треба да буде са свијем скинута са срца, тако, да оно може непосредно осјећати главни нерв свога живота, реалност предмета вјере; друкчије духовни живот савршено умире. Свако разумно биће осјећа нужду у Богу ради достигнућа истинитога знања, истинитога живота и среће.

Кад што у осталом, ма да и ријетко сретају се и такви људи, у којима, чини се, нема саме способности ка вјери, у којима исчезне сами основи вјере. Такви крајњи вид невјерија јавља се страшним и у то исто вријеме природном посљедицом усвојења од човјека неке материјалистичке теорије и њезинога развића до најкрајњијих логичких извора и закључака. Такви људи мало по мало долазе у стање, које се не може друкчије сматрати, но као стањем са свијем болесним, ма да и у том случаје човјек остаје одговорним за оно, што је довео себе до таквога жалоснога стања; такво душевно стање треба разматрати као болест с тога, што је вјера нормално, здраво стање ума. Најслабије зрно вјере у таквим људима било у ма шта: у добро, у правду љубав, у друштво, у патриотизам, у литературу, у вјеру, — треба да буде пажљива, одржавана и развијана: тим је могуће постепено водити и побуђивати

људе такове ка вјери у више духовне и високе предмете. Христос је видјело, које просвјеђава свакога човјека, који долази у свијет, и ми сами, вјерујући и назначени, да приводимо ка вјери друге, треба да имамо живу, непоколебиму вјеру у ту истину.

Но та класа противника истине веома је незнатна у упоређењу са оним огромним бројем невјерних, који се у св. Писму изображавају, као нераскајани, окорели грјешници, чијем броју могу припадати како представници расудљивога невјерија, тако и други, више многобројни, којих се још није дотакла сила божанствене истине, и који јавно живе без надежде и без Бога. У опхођењу с таквим људим, пастир — било на катедри црквеној, или ван ње — треба да навјешћава истину директно и отворено; и у својству најдјелотворнијега средства пробужења тјелеснога ума на сазнању свога стања, он треба да казује њима праве захтјеве наравственога закона, да се обраћа њиховој савјести. Апостоли, као што је познато, указивали су грјешницима на чистоту, савршенство и духовност закона, не писаног само, него и запечаћенога на таблицама срца, разјашњавали су им саму суштину преступљења закона, што је грјех; јер закон предходи Јеванђељу, ако не у поретку духовнога искуства, оно барем у поретку времена. Пастир треба да побуђује у таквим грјешницима сазнање, да они жалосте Бога кад грјеше, сазнање блискога присуства Божјега, који се свагда налази око њих, види све њихове тајне мисли, осјећаје и жеље и суди их. Пастир треба да открије у правој свјетлости сву дубину разврата њихове природе и живота и њиховог уклањања од наравственога закона, ста-

рајући се побудити у њима осуду самих себе. Он треба да пробуди у њима искрено сазнање њихове грјешности, да их срдачно и кротко изобличава у њиховим преступима, у недостатку истините љубави према Богу и у себичњачким одношајима према ближњима. — Таковим начином, напомињањем о наравственом закону, који они нарушавају, он их може привести Христу, као божанственоме искупитељу. Нераскајаност, с гледишта Хришћанства, јесте слободно подчињавање човјека власти таме, зла и неправде. сатирање бољих и виших тежња духа, и срамно одвраћање од заповјести и обећања Божјих, датих нам кроз Његовог Сина Исуса Христа. Она — нераскајаност — води оној наравственој безосјајности, о којој је било већ ријечи више и од које је могуће пробудити и одвратити душу само са таким истим трудом и напорима, са каквима војник на војни силним ударом руши свога друга на земљу, да би га спасао од картеча, који лети на њега. Пастир по томе треба просто и јасно да излаже таквим људима учење о природи грјеха и о његовим страшним пошљедицама, јер у самој природи грјеха садржи се и казна за њега. Кад би човјек био у стању само да појми мрзост грјеха, тада би он прије волио лишити се живота, него учинити ма и један грјех. Грјех је јединствено право зло. То није само тренутни акт, него је цијело више или мање продужено стање, које води честитом поступку. Заиста он може бити разматран у трима важним одношајима: прво, као нарушавање закона, друго, као непослушност Богу, и најпоплије, као израз унутарњег начела самољубља. Грјех, ма како био незнатан у почетку, садржећи у себи

авно противљење вољи Божјој и будући изразом борбе против Бога, јавља се ожалашћењем против свих својстава суштства Божјега. И мисао, да Бог мрзи гријех показује пита више, склоност гријеху, а не само сами гријех, јесте истинито зрно и основ сваког вишег духовног живота. Тим начином, као што је морална дужност безначајна, тако је исто и противност јој — гријех такођер безначајан. По томе, пастир је дужан, да се обраћа наравственом чувству нераскајаногa грјешника са силним, јасним и озбиљним ријечима; са ријечима, кадрим не само покренути и поплашити срце, него и ганути савјест, потрести дух човјека до његових најдубљих основа и помоћу благодати Божје зауставити човјека, огрезлога у гријесима, смирено клицати слично јеванђелском митару: **Боже, милостиве къ вѣди мнѣ грѣшникъ** (Лук. 18., 13.). Он треба да улази у подробности обличења и да заустави људе осјећати своје гријехе, он треба да говори не о гријеху само у опште, него и о гријесима посебнима. Нераскајаногa треба довести до сазнања, да Свемогући не може спасти човјека, који је свјесно упоран у својим безакоњима, и ко свјесно продужава да гријеши, свјесно претпоставља гријех испуњавању наравственога

закона, тај је већ сам себе осудио на погибао.

Душа, свјесно удаљивши се од љубави Божје, тим самим по природном поретку твари, заградила је себи приступ опћењу с Богом, познавању Њега и блаженству, које проистиче из опћења с Њим; Она је већ мртва у својим гријесима и безакоњима. Ипак је истина, да је таква душа способна васкреснути за нов живот, јер ју Бог љуби и жели свакоме човјеку спасити и къ развѣмъ истини прити (1. Тим. II., 4.), што је гријех по себи нешто са свијем страна, неприродно, ненормално у човјеку, противно свој његовој природи и нема ништа с њом општега, — та велика истина треба да побјеђује пастира, слично Христу, да се стара свакојако да спасе нераскајаногa грјешника, као изгубљену овцу; јер он не може очекивати, да окорјели грјешник сам тражи, спасења. Вјера и надежда истинитогa пастира на обраћање најокорелије у гријеху и нераскајане душе треба да буде непоколебима. Некоје треба да чупа из погибели, као горући угарак из стреје, са таквим ризиком и смјелашћу, с каквом самопожртвовани човјек лети у кућу, која гори, да сред дима и ватре спасе живот оних који гину.

Храм Божији и Његова свештена вриједност за Хришћане.

Превео с руског Светозар Марјановић.

(Свршетак.)

Храм Божји — светилиште.

Да великии гѣтѣ Господѣ кѣ дѣнь печали, да помилѣ гѣтѣ помошћѣ изъ склѣтѣнища (Псал. XIX., 2.).

Вѣдѣтѣ же Петръ и Юанъ когѣждѣтѣ ко склѣтѣнища на молиткѣ (Дјej. III. 1).

Када улазиш, православни, у цркву, у то светилиште, то знај, да те је Го-

спод удостојио велике милости Своје. Храм назива се светилиштем за то, што у њему обитава свети Господ, Сведржителъ, Цар славе. Светилиште је и по томе, што је то мјесто и за наше душевно освећење. Кроз молитву ми улазимо у духовно

опћење с Богом и са свима светима и кроз то опћење добијамо благодат, која освећује нашу душу. Ријеч Божја, која се проповиједа у овом светилишту, просвјећава нас у Богопознавању, срце загријева хришћанском љубављу и вољу покреће богоугодним дјелима. Кроз св. тајне, које се свршавају у томе храму, добијамо благодат св. Духа. Тако, кад се човјек роди, њега носе у цркву на св. крштење, с којим он добија освећење душе и тијела, омива се од првородног гријеха, кога смо у наслеђе добили од прародитеља. Овдје се налази божествена трапеза, на којој Цар царујући и Господ господујући, приносећи себе на Голготи на жртву за гријехе цијелог човјечанства даје гладним и жедним небесну ману — пречисто тијело своје и свету крв своју за освећење душе и тијела. У овом благодатном светилишту истинитим покајањем очишћавају се гријеси наши, који су помрачили душу нашу последије крштења. Овдје се свршава тајна брака, са којом се освећује супружески савез, слично духовном савезу Христа са црквом. У овом светилишту дају се и друге тајне, које освећују нашу душу и тијело. *Кса вника аще молащеса просите, вкръстите, ако приѣмлетѣ (говори Господ) и вѣдетъ вамъ (Мар. XI., 24.).* То јест све, што је корисно и потребно за нашу душу и тијело, Господ ће послати, ако ми будемо молили од Њега с вјером. Значи, усрдна молитва приближава нам Бога; усрдно који се моли Господу, даје му Господ своју свету благодат; чије је срце за вријеме молитве далеко од Бога, од тога је и Бог далеко. А тако исто и св. угодници Божји и све силе небесне, ступају с нама у духовно опћење и примају на себе заступство

пред Богом за нас грјешне само тада, кад их ми призивамо са вјером и усрдношћу, т. ј. када за вријеме молитве имамо тврдо увјерење у томе, да они поткрпећују наше молитве и заступају нас пред Богом, помажући нам по вољи Божјој. Молити се усрдно, значи молити се свом душом. љубављу, врло, ватрено, са сузама, не мислећи ни о чему другом, до ли о Богу и о св. угоднику, кога име призивамо, и о томе, за што се молимо.

Ријеч Божју, која нас просвјећава, приводећи нас у светилиште, дужни смо слушати с побожношћу, смиреншћу и дубоком пажњом; дужни смо слушати с молитвом, како би Бог помогао, да је усвојимо. те се с њом користимо; дужни смо примити ју с тврдом намјером, истуњавајућ све, чему нас учи. Особито, када се чита апостол и јеванђеље, то упери Хришћанине ум твој на то, што слушаш: јер је ријеч Божја драгоценија од злата. Како би купио драгуље или златнике, када би их ко просуо? Тако купи ријечи, које излазе из уста онога, који чита у цркви ријечи Божје. Ко зна, какав ће оне утисак учинити на твоју душу? Не пази, могла би се изгубити за те ријеч таква, која је теби назначена. Тајне покајања и причешћа дужан је сваки благочестиви Хришћанин што чешће примати, јер су те тајне врата за вјечни и блажени живот.

И тако долазећи у светилиште, стој са смиреншћу и покајањем митар и старај се, да твоја душа добије спокојство; како би, вративши се кући, ти сам осјећао, а и други видјели, да нијеси у храму Божјем био узалудно.

рам Божји — учионица вјере и хришћанске побожности.

Безъ кѣры не козможно ђгодити Бога (Јевр. XI., 6). Вѣра кезъ дѣла мертка етъ (Јаков. II., 20.). Благогачитѣ на кѣ полезно етъ, окѣоканѣ илице жикота нынѣшняго и градѣцаго (i. Тим. IV., 8.).

У правом смислу храм Божји јесте сама хришћанска учионица у свијету вселенска учионица, за то, што се овдје даје наука над наукама — наука спасења; овдје се предлаже у свако вријеме и за све Хришћане у свој пуноћи и савршенству закон Божји, т. ј. хришћанско учење о правој вјери и добрим дјелима. А ово учење врло је нужно и спасоносно. јер без вјере и добрих дјела није могуће угодити Богу (Јевр. XI., 6; Јаков II., 2.).

У храму Божјем примамо ми свете истине о Троичном Богу, Творцу неба и земље, свега видљивога и невидљивога, о Његовим бесконачним савршенствима; благости, светости, правосуђу; овдје ми усвојавамо спасавајуће истине о Сину Божјем, Господу нашем Исусу Христу, као Искупитељу рода човјечанског од грѣха, проклетства и смрти; ту ми добијамо истинити појам о човјеку и његовом земаљском назначењу, о посљедњој судби рода човјечанског, о загробном животу, о вјечном блаженству праведника и вјечном мучењу грѣшника. Овдје се ради нашег руководства предлажу примјери побожности: кротост, трпљење, братска љубав, самопрегоријевање, милосрђе; ту слушамо велику љубав Христа Спаситеља о љубави према ближњима: возлюбиши искреннаго твоєго, ако самъ себе (Мат. XXII., 39.); просящима њ тебе дай (Мат. V., 42.); любите враги ваша, благословите клеветницима, добро творите ненавидящимъ васъ, и молитесь за творящимъ вамъ напастъ и изго-

нащимъ вы (Мат. V., 14.); не сѣдите, да не сѣдимы вѣдете (Мат. VII., 1.); акоже хощете да творятъ вамъ человекцы, и вы творите имъ такожде (Лук. VI., 31.); вѣдите ѡко милосерди, акоже и Отецъ вашъ милосердъ естъ (Лук. VI., 38.). Овдје нам се напомињу све наше дужности на спрам Бога и ближњих. Дакле, ко свесрдно иде у ову спасавајућу учионицу, чини добро дјело; јер се користи са оним, што налаже вјера. Како не би ишли тамо, када у њој заузимају мјеста само учитељи и наставници, велики мужеви, као: пророци, апостоли, евангелисти, мученици, који су пострадали преподобни, праведни, пустињаци, прави Богом назначени пастири. Сви они нас воде једном општем пристаништу — животу вјечном. Ми се учимо од њих неуморној молитви, послушности и правој чистоћи, уздржљивости и братској љубави, неуморном раду, смирености и другим хришћанским врлинама. Учећи нас вјери, они нам својим животом освећују пут у царство небеско, пут којим су и они дошли у њега. Ту пророци откривају нам назначење од Бога, које нам је одредила воља божја. Ту свагда милозвучни псалми цара псалмопјевца Давида, наслађавају нашу душу својим значајним и умилним пјесмама. Ту јеванђелисти непрестано наговјешћују о Христу Спаситељу, проповиједајући Његову божанску науку; ту апостоли објашњавају науку Христову, утврђујући нас у вјери и побуђујући нас на побожност. Ту су непокретни стубови православља — васељенски учитељи: Василије велики, Григорије Двојеслав, Јован Златоуст, Јован Дамаскин, Јосиф, пасац црквених пјесама, и многи други св. оци, који су ради нашег спасења саставили дирљиве пјесме и

утјешне молитве, поучавајући нас очински како ћемо, прослављајући Бога, молити Му се и брагодарити Му на дарованим нам благама. Ту крв мученика, који су положили живот свој за Христа, вапију са небо, да будемо непокогебиви у вјери и љубави према Христу. На челу свега овога небескога скупа, као сјајно сунце посред безбројних звијезда, сија Божанствени Учитељ Исус Христос, показујући нам у свој пуноћи и савршенству о будућем и вјечном животу.

„Заједно са усменом проповјеђу овдје се даје вјерујућима — говори један од светитеља — и друга проповијед тиха: то је проповијед од светих икона, са којима је у изобиљу сваки храм православни украшен. Овдје сваки угодник Божји, пред чијим се ликом ми молимо, као да нас опомиње и наставља ријечима апостола Павла: *милу васъ брати, подобни мнѣ кивайте, акоже азъ Христѣ* (I. Кор IV., 16.), па ћете се и ви удостојити те части, с каквом сам се ја удостојио.“ Овдје и горућа свијећа учи нас, да се ватреном љубављу обраћамо Богу; па и миомирисни тамјан уздижући се горе, побуђује нас, да усрдно уносимо топле молитве Богу. Па за то сваки православни Хришћанин, враћајући се из храма, осјећа у себи велико задовољство, кога је добио у храму Божјем.

Да је заиста храм истинита учионица вјере и побожности, о томе имамо много примјера, који нас могу убједити. Тако у Антиохији живила је дјевојка по имену Јустина. Она је била незнабошкиња. Једном је чула од једног Хришћанина јеванђелске ријечи о Христу Спаситељу; о Његовом дивном рождеству од Пресвете Дјеве Марије, о томе, како је Он страдао за гри-

јехе свијета, васкрсао из мртвих у трећи дан и у слави вазнео се на небо. Дјевојка од један пут почела је ићи у цркву Божју, гдје је побожно слушала ријечи Божје, а по томе, вјерујући у Христа, — крстила се. А ево шта се прича из живота Павла Препростога. Једном дошавши св. Павао у један манастир и ставши код врата црквених, посматрао је, с каквим ко душевним расположењем улазију цркву. Вечерња је служена; у свију инока била су лица свијетла и за сваким ишао је радостан анђеол хранитељ. Но у један пут старац угледа једног инока, који је ишао са лицем тамним и душом помраченом. Њега су били окружили ђаволи и сваки га је вукао себи, а св. анђеол хранитељ ишао је за њим издалека плачући. Ожалостио се је угодник Божји, видјевши то и ставши близу врата горко је плакао. Свршила се вечерња. Сви су излазили из храма још више осјењени божанственом свјетлошћу. Излазио је и споменути брат и чудо! Старац видје, да је лице брата свијетло, као лице у анђела и благодат Божја осјењавала га је; анђеол хранитељ ишао је радостан, држећи брата испод руке, а ђаволи издалека ишли су са злом. Старац је упитао брата о узроку те изненадне промјене. Смирени инок принуђен је био приповједити ево шта: „Ја сам велики грјешник; много година живио сам у нечистоћи гријеха; када сам данас дошао у цркву, чуо сам пророка Исаију, а боље рећи Самога Бога, који прорицаше устима пророка: *измийте се и и чисти вѣдете отмыте акавства отъ дѣшъ вашихъ пред очима Моима* (Ис. I., 16.), чим сам се покајао од срца, отвориле су се моје душевне очи, познао сам своје грјешно стање и дадох објет Богу, да нећу

више гријешити и бадио сам сва безакоња и служих Господу Богу са чистом савјешћу. Са таким намјерама изишао сам из цркве.

Сви, који су саслушали то, прославише Бога, који неодбацује кајућег се грјешника. Из живота Симеона Столпника види се, да једне недјеље, када је било рђаво вријеме, није могао чувати овце (у дјетињству није ништа учио, но је био пастир), он, користећи се слободним временом, крене се с родитељима у цркву и стао је пажљиво слушати божествену литургију. Особито су га гануле и потресле му душу ријечи јеванђелске: блажени ници дѣхомъ, блажени плачѣци, блажени

кротци (Мат. V., 3.—5.). Чувши то тринаестогодишњи Симеун, мјесто да се поврати кући, утече у пустињу, гдје је насамо могао мислити о узвишеним јеванђелским ријечима, које је слушао у цркви. Ту је он пао на земљу и са сузама молио Бога да га упути, како да живи и да га научи божјеној науци Христа. И заиста сила небеска озарила га је и упутила шта да чини, те да буде спасен. Св. Симеун одрекао се свијета, те почео живити подвиженичким животом, молећи се дању и ноћу Богу и за така светитељски живот, Бог му је даровао живот вјечни у царству небеском.

Лекције из „Каноничног Права“.

По рукопису из богословије, с додацима пише Ненад, пресвитер.

(Наставак.)

§ 2.

Појам о црквеном праву.

По хришћанској науци, човјек има да издржи трострук одношај у своје животу на земљи, и то: према Богу према ближњему и према самом себи. А хришћанска га наука учи, како ће он радити, па да његов троструки одношај потпуно одговара његовој вјери. Ради бољег реда, напретка и одржања друштва, које је, по вјери, у једну друштвену цјелину спојено, постављена су правила, која ће уређивати друштво и његове чланове у међусобном животу; која ће упутити цркву и њезине чланове, како се имају владати наспрам државнијем и разнијем религијскијем друштвима и члановима њиховијем. Доклен, како за уређивање грађанског или државног, тако и црквеног живота друштва и чланова потребна су правила. Отуда и црква има

и треба да има своје право. Шта је црквено право? *Црквено или каноничко право јест скупи правила, која уређују живот црквени и њиховијех чланова у њиховијем унутрашњијем и спољашњијем одношајима.*

Право је, по поријеклу своје, или *божанствено* или *позитивно*. Божанствено је право, које извире из Божје ријечи, на име из оног, што саставља суштину и црквени основ, а што се не мијења. Позитивно је право, које су црква и људи саставили или развили у течају вијекова. Ово се право развијало с обзиром на прилике времена и мјеста, на обичаје и особине народне, а према сувременим потребама народним и црквеним. За то се још зове *људско* и *црквено*.

По томе, што црква има особити задатак свој, што живи својим животом, а према потребама живота свога развија самостално своје законодавство, које се

разликује од општега и посебнога права народа, — по томе право њезине вриједи као *јавно право*. Право појединијех у дјелокругу црквеном зове се *приватно право у цркви*; право цркве пак саме, као моралне особе на пољу права приватнога зове се *приватно право цркве*.

По праву и дјелатности правнијех прописа дијели се право на *спољашње* и на *унутрашње*; — по обиму и вриједности — на *опште* и *посебно* или *паршикуларно право*.

§ 3.

Задатак и потреба науке каноничнога права

Каноничко право, као наука, има да изложи и разјасни црквена празила и наредбе, и да покаже, како ће се уређивати црква у своме унутрашњем и спољашњем животу.

Канонично право ваља да добро науче, у првоме реду, они, који су, примивши звање посвећењем, позвани да правилно и савјесно уче¹⁾ и богослужење врше, да у цркви праведно суде²⁾, да достојно бране моралне и материјалне интересе цркве и пастве своје, у својијем разлијем одношајима и положајима, да најпослије и сами знају, како им ваља живјети, да буду примјерни људима, који су им предани на духовно васпитање, — а то су *свештеници*. Даље канонично право треба да познају: *а) правници*, за то, јер црквени закони стоје у свези са законима свјетовним (грађанским) и једни друге често објашњују; *б) чиновници* свјетовних и војничких власти, особито функционари свјетовних судова, да сви познају права и дужности цркве према држави, и обратно државе према цркви, и да се увјере, да је добро уређена црква у држави исто,

¹⁾ П. Тим., II, 15; Тим., II, 1., 7; I. Кор., IX., 16.

²⁾ I. Тим., V., 20; Тит. 1., 13; III., 10.

што и душа у тијелу; јер таква црква вазда учи грађане побожности и моралу вјерности и привржености владоцу својему, као помазанику Бджјему, и да виде, како она служи на славу и дику роду људскоме³⁾. На пошљетку, нужно је, да изучавају и познају каноничко право и *чланови цркве*, јер карактер и устројство цркве православне ишту, да сваки њезин члан ради на томе, да напредује благостање и углед црквени; да промишља о предметима економно-црквеним, школскијем и закладнијем; да по потреби, а у границама, законима и правилима одређеним⁴⁾, судјелује при изборима свештенослужитеља и учитеља вјере и просвјете народне.

§ 4.

Основ и развитак каноничнога права.

Како код незнабожаца не бијаше самосталног религиозног друштва, које би се разликовало од друштва државног, тако је и религијозно устројство било једно са државним устројством. А тако звано *свето право* бијаше дио *општег права*.

Доклен незнабошци нијесу имали религије, нити, по томе, религијозног друштва, дотле су је имали Јевреји кроз *откривење*. Али је старозавјетно откривење више била својина *избранога народа Јеховина*. Но ни Јудејима као ни незнабошцима није била позната идеја о *општем* религијозном друштву, које би имало обухватати сав свијет.

Тек са доласком на земљу сина Божијега, Исуса Христа, јавила се права религија свему свијету⁵⁾. По томе је основана *васељенска црква* на новом основу вјере Христове, кога су утврдили св.

³⁾ Предговор на 6. „Новелу Јустинијанову“.

⁴⁾ Л. 5.; I. вас. 4.; ант. 19.23 и друга паралелна правила.

⁵⁾ Мар. XVI., 15.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Христови апостоли, и положен осмив црквеном законодавству. Истина, Спаситељ није дао цркви готов зборник правила, али јој је показао цијељ, а дао средства, с којима се постизава та цијељ. Божанском науком својом, коју је три године и око три мјесеца свијету казивао, чинећи чудеса, каква нико без Бога чинити не може, положио је сва основна начела, по којима његова црква има да се уређује и да дјелује у свијету. А апостоле своје послао је у свијет, да распростру Његову науку, утврде црквену зграду и њезино законодавство. „Идите и приповиједајте Јеванђеље свему свијету и свјема народима“¹⁾ рекао им је Он. Апостоли, идући по заповиједи свога учитеља по свијету²⁾ призиваху проповједничким гласом вијерне пошљедоватеље науке Христове и сабираху их у општине и друштва црквена³⁾, којима одређиваху и растављаху пастире⁴⁾, давајући свјема *писмене и усмене* напутке како ће се управљати у разним странама свога духовнога живота. — Даклен на науци Христа Спаситеља, која се налази у св. *Јеванђељу*, па на уредбама, које се виде у апостолским дјелима и посланицама и усменим напутцима апостолскијем ударен је темељ

¹⁾ Тамо.

²⁾ Мат. XXVIII., 19. и 20.; Рим. X., 18.

³⁾ 1. Кор. I., 2.; XVI., 19.

⁴⁾ Тим., I. 5.

на коме се подигла и усавршила, течајем времена *законска црквена зграда*.

Црквено се право развија у списима св. отаца и учитеља црквенијех, особито онијех, који су живјели у златно доба хришћанске просвјете и браништа, у трећему и четвртоме вијеку. Св. оци учили су, да је дар божји, царство небесно, приуротовљено за све чланове цркве Христове, и да ће вијерни имати топлу љубав према својој светој цркви, ако буду учествовани у животу своје цркве ријечима и дјелима онако, како је Спаситељ установио⁵⁾ и како су радили апостоли⁶⁾. Осуђујући сваку самовољу, због које се порађа неред и немир у цркви, св. оци упућивали су на *саборну форму* црквенога законодавства и управе, која има право да управља ријечју божанствене истине⁷⁾. Даље се развија канонично право у задругама васељенских и помјеснијех сабора у списима, писмима и одговорима поједицијем људи, црквенијех пастира и учитеља, који су били наоружани знањем догматичким и каноничким и који су тумачили правила васељенскијех и повременијех сабора; за тим се развија и данас канонично право судском праксом црквеном.

⁵⁾ Мат. XVIII., 17—21.

⁶⁾ Дјела ап. XV., 1—14.

⁷⁾ Ап. пр. 34., 37; IV. вас. 19; VI. вас. 8.; VII. вас. 6; Вас. Вел. 47; ап. уст. књ. 8, гл. 28.

(Наставиће се.)

Кумство при св. тајни крштења.

(Наставак.)

При том би се записивало у особиту књигу име крштеног као и име кума; а о овоме нам свједоче поменути дјела на истом мјесту, „Прво-свештеник — говори аутор поменутог дјела —

заповједа свештеницима, да запишу и онога, који се оглашава и кума“. Према томе, када би кум приводио оглашеног крштењу, тада би имена и једног и другог читала се у црквеним књи-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

гама и онај који се кршћаје био би тек тада уведен у воду¹⁾. Износити свједочење за даље вијекове о овоме предмету било би непотребно. Да је кумство постојало у сљедећем времену налазићемо свједочанства при расправљању других питања, која су у тијесној вези са кумством; за то, да избјегнемо понављање, ми ћемо одмах пријећи на једно од тијех питања наиме: ко је могао бити кум?

„Древна црква, дозвољавала је сваком православном хришћанину, — који има чисту вјеру, само ако би он био добро познат цркви — ако би био са њом у заједници, — да може бити кум ако би био за то способан“²⁾. Према томе не би могли бити кумови оглашени као такви, који још нијесу ступили у заједницу цркве, јеретици, пошто нијесу православни и, најзад лица, која су у ма којем степену кајања, који због својих гријехова или заблуда изгубише на извјесно вријеме, право на заједницу са црквом. Осим овијех није се дозвољавало, да буду кумови ни она лица, која по крштењу не бјеху миропомазана³⁾.

Пошто се обвеза кума, — као што ћемо видјети ниже — састојала у вршењу активних радова при крштењу мјесто лица, које се крштава, то је разумљиво, да се и способност неког лица за кумство у главном састојала у том, да и сам кум мора бити упућен у основним истинама хришћанства т. ј. да зна Символ вјере, молитву Господњу, и друге главне тачке оглашења и хришћ. учења. „Прије свега — каже Августин кумовима — ви сте дужни знати Символ и молитву Господњу“⁴⁾. Напошљетку кум мора имати законом прописане године т. ј. бити пунољетан, а кумови неби могли бити бјесни и

¹⁾ „De Hierarch Eccles“ cap. II. и V. Curs. Compl. Patrol. Ser. Graec. Tom. III. col. 396.; по руском преводу Пилипа отц. и уч. отношениях къ иноккам. католоск. Том. I. стр. 34.

²⁾ Рук. дла влк. наст. 1878. г. II. стр. 109. Bingham „Antiquit“ Tom. IV. Lib. XI. cap. VIII. §. 10. edid. 1755. pag. 298.

³⁾ Concil. Moguntin. (813.) In baptisate vel in chrismate non potest alium suscipere in filiorum, qui non est ipse vel baptisatus vel confirmatus. Apud Gratian. Distinet. IV. cap. CII. Curs. Completus Patrol. Ser. Lat. Tom. CLXXXII col. 1832.

⁴⁾ Августин. Serm. Post. Pascha, qui incipit. „Hodier-nus dies“. ap. Gratian. „Decret“. Distinet. IV. cap. CV. „Ante omnia symbolum et orationem Dominicam et vos ipsi tenete, et illis, quos susceptistis de sacro fonte, ostendite“. Curs. Compl. Patrol. Ser. Lat. Tom. CLXXXVII. col. 1833.

луди људи, пошто немогу појмити основне истине хришћанства.

У осталом и вјерни у древној цркви нијесу једнако учествовали у кумству. Било је лица, која су се по укорјењеном обичају драговољно примала обвеза кумства.

У IV. и V. вј. било је мишљење код хришћана, да се дјеца при крштењу могу ослободити од прародитељског гријеха само ако их родитељи буду приносили крштењу. Због тога су у то вријеме били увијек родитељи кумови својој дјечи. Овај је обичај имао толику снагу, да се није практиковао само у неизбјежним случајевима т. ј. ако би родитељи одмах умрли или ако су дјеца копилад⁵⁾. Али ипак је овај обичај, због извјесних прилика ускоро исчезао. У почетку V. вј. почела се развијати идеја о духовном сродству између кума и крштенога, која је већ на Трулском сабору формулирана нарочитим правилом. Упоредо са развијањем ове идеје, развијала се и свијест о томе, да родитељи не могу бити кумови својој дјечи, пошто би у том случају њихов брак био стављен изван закона, као брак који је у блиском сродству закључен. Због тога је био издан закон 776—780. од императора Лава IV. и Константина VI. по којем је било строго забрањено, па родитељи кумују својој дјечи. Овај су закон изазвали озбиљни мотиви. Било их је, који су у жељи, да раскину брачну везу, намјерно кумовали својој дјечи и кроз то су заиста и постизали жељену цијељ, те њихов брак бијаше уништен. Да се неби овај противзаконити обичај утврдио и добио силу закона, били су императори принуђени, да издају наведени закон, који је прописивао тешке пошљедице онима који би га прекршили⁶⁾.

У древној цркви било је лица, која су уживала особито поштовање због примања обавеза кумства; то бјеху хришћани, који су из побожности посвећивали свој живот само на службу цркви. Зато су у древној хришћанској цркви често били кумови ђакони, ђаконисе и монаси.

⁵⁾ Руковод дла влк. наст. 1878. том. II. Nr. 20. стр. 110.

⁶⁾ Lingetel u Zachar. „Ius Graeco Roman“. Pars III. Lips. 1857. col. 1. nov. 26 a pag. 49.—53. Овакове су одредбе биле у то вријеме и на западу издаване. Nullus proprium filium vel fiam de fonte baptismatis suscipiat, каже 55. правило цолора „Moguntiacum“. (513. г.) Harduin. „Acta concil.“ Tom. IV. Par. 1714. col. 1016.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

WWW.UNILIB.RS

О ђаконима и ђаконисама говори се у апостолским установама да: „мушком кумује (ὀποθευέσθω) ђакон, а женској ђакониса“¹⁾. Међутијем је ипак тешко из овога мјеста апостол. установа видјети кумове, односно свједоке у оном смислу у којем их ми називамо кумовима. Ова је одредба у апостол. установама постала, — вели се — из човјеку увођеног чувства стида, које не дозвољава човјеку гледати женску голотињу и обратно као што се и види из шљедећег за овим израза: „да би се предавање неразрушивог печата свршивало благочином“²⁾.

Што се пак тиче монаха и монахиња као таквих, који примају на се обавезу кумства налазимо свједочбу у Августина³⁾. У животопису Епифанија, свједочи се, да је при крштењу његове сестре, духовна мати њена била Монахиња Вероника⁴⁾. Међутим је у овом случају, цркву руководила жеља, да својим члановитв даде поуздане вође на стази к хришћанском савршенству. Тијем се објашњује, зашто је црква предходно приправљала та лица, да достојно могу узимати на се обавезу кумства, те су правила при избору ђакониса прописивала, да се на то има узимати особити обзир. Оци IV. картагенског сабора одређују: „удовице и монахиње, које су

изабране при тајни крштења женских, треба да су довољно приуговорљене за своју дужност, те да би мogle својом слободном и светом ријечју научити просте и необразоване жене како треба одговарати ономе који крштаје и како треба, да живи онај, који тајну крштења прими“⁵⁾. Разумије се, да су овака лица, као нарочито приговорљена, имала предност при избору кумова.

У току времена овај обичај, — да се изабире за кумове лица, која се посветише једино на службу цркви, — почео је слабити. Вјеројатно је, да је томе узрок била тежња, да се ова лица удаље од заједничког живота. Због тога ми већ у VI. вјеку наилазимо на установе, по којима је забрањено монаху и свештенику примати се кумства при крштењу. Н. пр. таква је установа сабора Antissiodorensis (590. год⁶⁾). Ове установе, које се тичу свештенства испочетка су важиле само у западној цркви. *Баугаршен*⁷⁾ ову забрану објашњава тијем, што монахе треба сматрати као људе, који се увијек кају. *Бемер* то правилније објашњује, кад говори, да је ова забрана поникла као пошљедица обавеза монаштва, — пошто су удаљени од свијета, — не могу водити бригу о својој духовној дјечи онолико, колико су то дужни кумови⁸⁾.

¹⁾ Са овјем се слаже *Bingham* „Antiquit. Eccles.“ Том IV. Lib. XI. cap. VIII. §. VII. Hal. Magdeburg 1755. рад. 292.

²⁾ „Constitut. Apostol.“ Lib. III. cap. XVI. Curs. compl. Patrol. Ser. Graec. Tom. I. col. 797. Сравни „Апостол. постанова, у руском преводу стр. 117.

³⁾ *Августин*. „Epist. XCVIII, n. VI., Ad. Bonifac.“ „Aliquando quos crudeliter parentes e'posuerunt nutriendos a quibuslibet, non nunquam a sacris virginibus colliguntur, et ab eis offeruntur ad baptismum. Que certe proprios filios non habuerunt illos nec habere disponunt.“ Curs. Compl. Patrol. Ser. Lat. Tom. XXXIII. col. 362.

⁴⁾ *Bingham*. „Antiquit. Eccles.“. T. IV. Edit 1755. pag. 298.

⁵⁾ Concil. Carth. IV. can. XII. *Bruno*. „Can. Apostol. et Concil.“ Pars. 1. Berol. 1839. pag. 142.—143.

⁶⁾ Concil. Antissiodor. (590.) can. XXV. „Non licet abati filium de baptismo suscipere; nec monachis commatres habere.“ *Bruno*. „Can. Apostol. et Concil.“ Pars. II. Berol. 1839. pag. 240. Код *Грацијана* ово правило гласи овако: „Non licet abbati vel monacho de Baptismo suscipere filios nec commatres habere.“ Сравни *Gratian* „ex libro capitulorum“ cap. CIV. Monachi sibi compatres commatresque non faciant... Curs. Compl. Patrol. Ser. Lat. Tom. CLXXXVII. col. 1832.

⁷⁾ *Аугустин* „Denkwürdigkeiten“ Band. VII. Leipzig 1825, г. стр. 340.

⁸⁾ *Augusti*. Ibid.

(Наставиће се)

Море као слика човјечијег живота.

Њемачки написао др. *Велкер*. Превео *Милан Поповић* богослов III. год у Рељеву.

Све долази од Бога, срећа и несрећа, живот и смрт, сиромаштво и богатство. Велика се брига свија око нашег срца за судбе, које нам долазе. Ми осјећамо своју немоћ да их управљамо по својим жељама, с бојажљивошћу изгледамо буре, које ће поколебати мир, живот и расположеност. Ко ће, ко нас може заштитити од опасности,

које са свију страна с пријетњом угрожавају напој срећи? Ко ће, ко се може бранити од громоносних облака, који лебде поврх наше главе, да нас упропасте? Ми подижемо своје очи ка небеским висинама, с којих нам помоћ долази; к Теби, свемогући, ми прибјегавамо и не дршћемо; Ти си нашу судбу спремио и ти је одређујеш

по вјечним добрим законима дубоке мудрости, и неизмјерне доброте, и ако је нама недокучиво: Зарад тога ћемо, ма шта било, тишину или буру, с мирном оданости примати из Твојих руку, користитићемо се миром, да се наоружамо против будуће буре, настојаћемо да дамо свјетлост разуму и чврстоћу срцу, да тиме у свако доба употребимо права средства, како би суверели нужду и невољу, па, ако наше око тако шта не угледа. Теби повјеравамо, Ти ћеш нас довести пристаништу сигурности и мира.

Ев. Мат. 8, 23—27. И кад уђе у лађу, за њим уђоше ученици његови. И гле олуја велика постаде на мору, да се лађа покри валовима; а он спаваше. И прикучивши се ученици његови пробудише га говорећи: Господе! избави нас, изгибосмо. И рече им: за што сте страшљиви малсвјерни? Сада уставши запријети вјетровима и мору, и постаде тишина велика. А људи чудисе се говорећи: ко је овај да га слушају вјетрови и море.

Некидима ко его ш созданя мѣра творени помышляема кидила стъ и принощнаа или его и Божитко ко еже быти иль кизотъ ктннмъ (Рим. 1, 20.)

Да, нама је слободно само с отвореним очима по великом храму природе и опажати у њему предмете, само с позорношћу и смотреношћу гледати појаве, које се оку пружају, да стечемо освједочење, како не би било никакве извине за онога, који невидљивом духу ускраћује своје клањање и обожавање. Које тако тупоглав, тако без осјећаја, те неће у безбројним створењима, која се с његовим погледом сретају да призна свемогућег и премудрог виновника? Па ко је икада прозрјео у дубине природе, а да га није моћно обузелo осјећање чуђења и страхопоштовања? Ако је он при томе морао признати, да је он кадар само најмањи дио божијих дјела прегледати, тад је тежио његов дух за ослобођењем од тјелесних веза, које га ограничавају, и не дају му, да се вине пријестољу божијем.

Ако нам природа пружа богату грађу за најозбиљнија проматрања, која дух образују и срце оплемењују, онда не треба да се чудимо, што се на њу често пута у светом писму обраћамо и позивамо, да озбиљне погледе размишљавања на њу управимо и да пријеђемо од видљивог на невидљиво. Писац књиге Јова овако нам вели

(12, 7—9): Но копрои четкороногихъ, ище ти рекдтъ, и птиць икниныхъ, ище такозкбтатъ ище ти кажитъ нинокбдатъ ти рѣкы мирскѣ. Кто бже не раздмѣ ко ксѣхъ ихъ ѣакъ рѣка Господна потвори гл? Па како се згодно послужно, Иусе, узвишени учитель својим учењем по пољима и ливадама, да своје пратиоце упозори на истине, који су се морале у њихов дух дубље усадити, јер му се оне преко тјелесних чула приводе. Ето то нам служи као знак, да ми не гледамо само тјелесним очима, већ и духовним очима, да ми ходимо по лијепом свијету божијем не слијепо већ са разбором, да ми исто тако, као што чела из сваког цвијета мед сиса, сакупљамо мудрост из свега, што нас велико и мало у свијету срета.

Велико и мало? Но шта је малено у стварању Божијем? Је ли биљка, која непримјетно угине под путничким ногама? Али гле, та биљка садржи може бити кап балзама или отрова, који одржава живот оца једне фамилије или утамањује. Да није кап воде, која с неба на земљу пада? Но гле, та кап воде је саставни дио мора, који носи на својим леђима бродове и који их у свој понор прождире. Дакле та биљка и та кап воде већ су довољни, да забаве размишљање испитаваоца, а колико више мора бити васколико биљно царство и слијевање свих вода, — ја мислим море!

На ово пошљедне обратимо ми сада своју позорност, јер по садржају данашњег евангелија видјемо Исуса с његовим ученицима на мору, како они на несигурном чамцу цлове луци, али прије но што дођоше до ње, били су услијед буре у опасности, да их не прогутају вали морски. До душе ужасна природна појава, али почна за сваког мислиоца; јер нам се код оштрог размишљања море показује као слика човјечијег живота.

I. Као што се тишина и буре мијењају на мору, тако и у човјечанском животу.

II. Као што су тишина и буре добротворне за море тако и по човјечански живот.

III. Као што Бог заповиједа над тишином и бурама на мору, тако исто и над тишином и бурама у човјечанском животу.

IV. Сигурно пристаниште прима путнике послје несигурне возње.

Море дијели највеће земље једне од других, али с тога једна земља није недокучива станов-

ницима друге земље. Човјек је изумио средства, да просијече море, да кроз њега себи раскрчи пут, да тиме задовољи или своју радозналост, ил да споји трговачке везе, од којих очекује повишење свога благостања. Ако се он у једној или другој намјери мору повјери, то се узда у повољан вјетар, који ће га брзо и сигурно његовој мети привести. И њега није преварило његово очекивање. Његов брод неко вријеме плови мирно као по каквом глатком огледалу. Све му обађаје сретно путовање. Али на скоро се његова нада преобраћа у бојазан, јер се тешке непогоде патмуре на небу, сунце се помрачи, бура фијуче, брод се колеба, њиха се, долази у опасност, е ти се чини, да ће пасти на гребен морски и полупати се. Страх и трепет овлада његовим становницима и један дио тих становника с очајањем изгледа своју блиску пропаст, бољи подижу своје руке и вапију: Господе, помози нам, пропашћемо. Ови се не изненађују, кад виде опасност, јер су већ напријед познали несигурну возњу и за њу се приправили, па ради тога одржаше и смотреност, која подупире храброст и налази средства, како ће доћи до спаса.

Ако сравнимо с њим човјечански живот, спазићемо велику сличност између овог и оног. Сви, који у њега ступају, гледају да достигну циљ, који ће утишати њихове жеље и њихова очекивања. Но сви не погађају таква средства, којим ће моћи сусрести буре и избјећи. Само мудрац мисли на промјену судбе и има циљ пред очима. Он се не вара, јер живот дуже времена мирно тече. Чудне промјене не показују се у њему. Ведро небо подпомаже наша подuzeћа, послове нашег позива, одмарања, која су нам потребна. Без бојажљиве бриге ми уживамо дарове, које нам даје рука провиђења. Један дан личи другоме. Али се катшто помути и небо наше среће и пријети се нашем миру и једноликој тишини, тешке непогоде пењу се над нашим главама, бура почиње бјеснити и у опасности смо, да не пропанемо.

То су жалосни догађаји, које човјек не може ни поред све мудрости отклонити, који поколебавају његов мир и јаки утјецај имају на цијели живот. Често је узаман, што ми рано устајемо а по том дуго сједимо и свој хљеб о

бригом једемо. Често нам пропада онај труд, што смо га у то утрошили, да стечемо себи сигурно издржавање, и да за старост сачувамо потребне ствари. Рат, пожар или слична судба за трен ока осујећују наше напоре и прождиру њихов труд. Или мислиш ли озидати своју срећу на тимору, ако си вјештином духа и способношћу успјео, да се докопаш достојанства, и да се удостојиш милости људске? Али и зависти може поћи за руком, да те сруши, облагивање ради о твојој глави, добро те познају, ругају ти се и напуштају те. Ипак, и ако избјегнеш том гребену, још се не можеш сматрати спасеним, јер се дуготрајна тешка болест примиче, и угрожава твоме животу, или ти смрт уграби мужа, дјецу, родитељс, искреног пријатеља, коме си се са свим повјерио, и на кога си ослањао твоје цијело уздање; ти осјећаш, да никога нема, који би био кадар, да надокнади такав губитак, и мораш признати, да, и ако је твој живот много година трајао слично тишини мора, ипак га је бура поколебала.

Бура, која нас баца у бригу, није само споља, већ се она често пута подиже и у нашем срцу, и прима на се страشان облик; ја мислим жестоке похоте и душевни покрети, који покрећу душу из њена мира, и који показују јаку моћ над цијелим човјеком. Да је и бољи човјек способан за такве страсти, зар би ико могао сумњати у то, јер се оне управљају исто тако на узвишено и племенито, као и на просто и рђаво? И Исус се у духу разјарио, кад се приближио гробу свога пријатеља Лазара, оплакивао Јерусалим, изрицао у строгим ријечима своју срдбу због претварања Фарисеја. Но и ако се могу неплемените страсти јаким противљењем угуштити, ипак живот остаје вазда такав живот, кога бура покреће. Па одкуд то?

II. Јер, као што су ташина и буре добротворне по море тако и по човјечански живот.

Кад би море увијек хујало и бјеснило, те се не би нигда умирило, тад би нестало свих створења, која у њему живе, и човјек би у њему гледао несавладиву преграду између себе и своје удаљене браће. Непрестаним би се мировањем напротив море окужило и постало неспособно за животине, непроходно за људе и би било опасно по цијелу оближњу и далеку околину. Оно мора

дјеловати, мора се заљуљати и у својим најунутрашњим дубинама, да се тиме пречисти од шкљодљивих материја, које су се у њему мало по мало накупили.

Оно се даде, љубазни моји, примјенити и на човјечански живот. Буре су по њега исто тако добротворне, ја бих могао рећи, неопходне као и за море. Непрестаном би се тишином и једноликошћу човјек одвећ лако успавао, омлитавио, не би умио вјежбати своје снаге, служити се њима, тежња за сигурним пристаништем, које ће га примити, не би се у њему пробудила, циљ, којем тежи, изгубио би из вида.

Али опасност, која му пријети, буди га из његова спавања. Он размишља о средству, којим се мора послужити, да је отклони, нова се дјелатност буди у њему, а снаге, које су као мртво благо лежале у његовој души, појављују се, развијају се и придлазе, човјек се оплемењује и пење до више части. Ако се цјелокупна љечничка вјештина није усавршила многобројним болестима, које човјека сналазе: па зар се не ће она из дана у дан опасношћу све то више проширивати? Па какве је све изналаске човјечијег оштроумља нужда проузроковала? Она је — у што неће нико посумњати, — учитељицом мудрости, постала. И то не само оне мудрости, која обухваћа круг земаљског, већ и круг небеског живота.

Кажите и сами, ако за Бога знате, зар није нужда и опасност потстакла и позвала многог грјешника, који се навиком сигурним држи, да се поврати ономе, што је боље? Кад га је снашао знатан губитак, кад је био близу прага смрти, кад му се отргоше пријатељи, љубимци његова срца, тад се у његовој души јако живо побудио осјећај ништавости и пролазности свих земаљских добара, и тада је он похитао врелу, које му је обећавало покоја и мира, а касније је признао; кад твоја ријеч Боже, не би била моја утјеха, ја бих пропао у својој невољи. Али баш та га је божанска ријеч упозорила на његове грјехе, он је осјетио, да се не смије уздати у њезину утјеху, ако не задовољава њезиним захтјевима, ако се не окане својих грјехова, и ако на такав начин не постане бољим човјеком. Нужда нас учи, да се Богу молимо. Ах, жалосно је, што се молитва само на то вријеме одгађа,

ипак је истинито, да она Богу води, да се њоме произвађа пажња за вјечном домовином, да нас та пажња води к ближем познанству с домовином и потиче нас, да се за њу, како треба, приправимо. Ето тако добротворне бивају буре по човјечански живот.

Он може бити и буром страсти. До душе жестока буђења у срцу морају вазда под господством разума бити. Уз то се не смије губити смотреност и размишљавање, и човјек се мора свагда пазити, да не прекорачи границе умјерености. У таком случају она подиже снагу, која у њему пребива и потиче је на племенита дјела, која су за човјека посебне и за свијет од велике користи. Да, и борба против неплеменитих жеља, ако се сретно преко главе претури — а то је у божијој десници — повисује нашу врлину, оставља за собом самосвијест и осигурава нам помоћ божију.

Али бура и у животу увијек не бјесни, поврате се времена тишине и мира, да с тиме храброст не малакше, да се срце сабере, да се снаге повећају, и да се размишљавање узмогне с оним позабавити, што је потребно, да предудредимо противне догађаје, и да их преобратимо у добротворности, да с тиме живот не изгуби сав чар.

III. Тако хоће Господ, који заповиједа бурни и тишини на мору и у човјечијем животу. Господе помози нам, изгибосмо! Ето тако вапнју ученици Исусови к њему, кога су они познали као спаситеља у нужди; и он силно заповиједи, те се море умири. Становници се чуђаху и говораху: Какав је то човјек, што му се вјетар и море покорава? Снага божија је у њему и њом је постао моћан; јер он даје ток вјетровима позивље их из њихова кута, да с тиме његове заповиједи изврше. Вјетрови су његове гласоноше а пожари слуге. Човјек би био луда, кад би хтио себи присвојити власт над бурама и тишином на мору.

Па је ли човјек у стању, да управља догађајима у живсту по своје жељи? До душе пође му за руком, да опрезношћу, дјелатношћу и упињањем отклони многу жалосну судбу, и да поштењем и вјерношћу у свом позиву предудреди све бурне пошљедице, које произлазе из непоштења и непокорности. Но његова снага не допире тако далеко, да би био у стању управ-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ствати својом судбом по својој вољи. При свој марљивости, коју он употребљава, при свој способности, коју показује при најстаријој савјесности, коју има у виду, ипак он мора вазда рећи: Господ је онај, који чини, што му се свиђа. У тој мисли лежи дубоки сакривени смисао. Јер Господ је онај, који чини, што му се допада, и тога ради ћемо га потражити, јер се он даде наћи, призваћемо га, јер је близу. Па зар се Он увијек не налази, није ли вазда близу. До душе Он се налази у близу је нас, али ипак га срце свагда не налази, јер се оно предалеко удаљило од Њега, јер се отуђило од успомене на Бога. Унутарњи савез с Богом, који допушта да гледамо у Њему само оца, који у његовим заповиједима поштује само наредбе очинске мудрости и бриге за срећу дјецe, у Његовом промислу гледа само благословену руку очеву и тада, кад се небо наоблачило, и кад изгледа, да се не можемо спасти, али не сумњамо, вјерујте ми, да се унутарњи савез с Богом не да обући као нова хаљина. Оно изискује тачно познавање Бога, дуготрајно поуздано опхођење с Богом оно се наслања на обичај занимања с Богом, на скуп искуства, која смо на своје проsvјећење употребили у путевима божијим. Или зар би се ти смио са свим повјерењем предати неком човјеку, кога си први пут видио, кога баш никако не познајеш, а чијим си се увиђањима и доброј вољи не можеш освједочити, чију мудрост у давању савјета, чију снагу у извађању цјелисходних средстава, чију неподмитљиву вјерност и искреност у његовим обећањима ти још нијеси опробао? Зар би њему могао своје најтајније мисли открити, од њега очекивати испуњење својих најврућих жеља, од њега се сигурној помоћи надати? Он може до душе уз то човјек бити, али ти си још предалеко удаљен од њега, ти га још нијеси нашао, јер га нијеси још довољно тражио. Исус је био моћни заштитник, познат као вјерни пријатељ својим ученицима, с тога су они управили своју молбу на њега: Господе, помози нам! и молба им би услишана. И ми ћемо Бога врло лако наћи, ако не заборавимо на њега, ако се успомена на Њега онако буди већим или мањим појавама и производима природним, ако нас она прати у пословима нашег позива, ако освећује уживање наших сласти, и ако нам у искушењима

у грјесима даје снаге за одупирање и ако нас слободи у строгом испуњавању дужности.

Тада може наш живот као брод по тихој пучини пловити или га може бура заљуљати, али приговор нас неће постићи: Ви малодушни, за што сте тако плашљиви? Рука онога, кому се покорава вјетар и море, онога о коме се вели: Како говори, онако твори, како превије, онако стоји, — рука велим таквог није слаба, да нас кроз све опасности сигурно проведе. Његова љубезна спремност, да нам притече у помоћ, није у току времена ослабљена; јер код њега нема никакве промјене свијетла и таме. Чврсто и непоколебиво морало би с тога бити наше повјерење у Њега, јер нас оно не може и неће преварити.

И ако би нестало онаквих очекивања на помоћ, каква себи замишљамо и желимо, ипак не заборављајмо да су то очекивања кратковидих људи, који луке не виде, ма да су близу ње, који може бити жестоком буром брже к њој долазе. Да, браћо моја, сигурна лука прима путнике последије несигурне вожње. Пријатна слика мојих нада излази често пута пред моју душу, да се с тиме не застрашим у вријеме буре, и да не будем лијен у вријеме тишине и мира!

За путника на мору нема другог циља његове тежње и његових припремања, од луке, која ће га примити. О каква је сласт за њега, кад последије прекужених опасности и тегиба дуге вожње ступи на земљу својих жеља! Он не би могао бити човјек од оејећаја, кад не би хтио захвално пасти и обожавати Бога.

Па откуд би нас могла та мисао облијетати да смо у домовини докле год овоме животу припадамо? За што не би своје погледе управили на загробни живот, у који ћемо по свој прилици на скоро отићи. Незадржано и на несигурном путу ми му идемо на сусрет. Стална промјена радости и жалости, срећних и несрећних догађаја не задовољава нас; непрестана борба са судбом и страстима, ма да она душу чисти и оплемењује, ипак за њу нема таквог чара, да она не би требала жељети, да се од ње може одморити и побједу уживати. Зар не ћемо за тим тежити, да будемо код Бога? И та ће тежња управити душевно око обећаној земљи, закри-

лиће нас од превећ јаког приковања на земљу, управиће наше размишљења, нашу позорност на станове мира, и ти нам станови неће бити страна непозната земља, него ћемо се с њоме тако упознати, као да се журимо очинској кући. И ако нијесмо у стању копрену подигнути, која закрива будући свијет од наших очију, и ако нас није кадро задовољити оно обећање: Што никакво око није заврјело, никакво ухо није чуло, и што није ни у чије срце допрло, да је то Бог онима горе приправио, који га љубе, — ипак смо позвани, да се спремимо за пут у пристаниште. Ви питате, које су припреме, које за то предузимати морате? Исус нам их износи у кратко овако: Треба да идете за тим, да сте савршени, као ваш отац небески! Слично њему

вели и један од његових апостола: Будите божији пошљедоватељи као љубезни синови! Ако је Бог отац свет и непријатељ свију гријеха, то се и ми морамо очистити од сваке мрље тјела и духа, морамо саћи с грјешничког пута, који нас удаљује од тихог пристаништа, морамо са строгом савјесношћу испуњавати све дужности и гледати, да повећамо сваку снагу, која је у нама, да је оплеменимо, и морамо тежити за побожношћу, јер без ње не можемо лица господњег угледати.

Дела дакле, поднашајмо стрпеливошћу и сталношћу борбу, на коју смо одређени, борбу с нашом чувственошћу са свјетским завођењима, с притиском судбе и настајмо, да доспијемо до мира. Амин.

Древна слика св. Бориса и Глеба.

Приопћио уз менеј Вид. вит. Вулетић-Вукасовић.

(Наставак.)

Паки хромець вѣ нѣкій, емѣже ѿсѣчена вѣ ногѣ по колѣно, и содѣлавъ древанѣ ногѣ, вѣднѣ на нѣй хождаше: тоѣи пришедъ вѣ вѣшгородъ, превываше при цѣркви стѣихъ мѣникъ со инѣми оубогими, прѣемаша трѣбованіе ѿ хрѣстіанъ подаюцихъ милѣстѣи. Бѣже вѣ то врѣмѣ вѣ вѣшгородѣ старѣишина ѿгородникѣвъ, зовѣмый по мѣркомѣ нравѣ жданъ, а во стѣомъ крѣпѣнѣи нѣколай. ѿже имѣ ѿвѣчай по всѣмъ лѣта совершати празднество стѣителю хрѣтовѣ нѣколаю, питѣмъ нищѣмъ и страннѣмъ. Единою же совершѣемъ вѣвшѣ вѣ домѣ ѡнагѣ мѣжа вѣ чѣсть стѣгѣ нѣколаѣмъ празднествѣ, идѣоша тамѣ оубѣзи, а може ѿде и хромець ѡный, чѣмъ нѣчто прѣѣти, и сѣде предъ храминою. По нѣкоемъ же слѣчаю. не дѣша емѣ ни ѣсти ни пити, и превѣсть ѣченъ и жѣжденъ, тѣже вѣзѣнѣмъ вѣсть во ѣзѣсплѣнѣи, и видѣ видѣнѣи сицевѣе: мнѣшесѣ присѣдѣти оубѣ цѣркви стѣихъ мѣникѣвъ борисѣ и глѣба, и оубрѣкѣ ѡвоихъ исходѣщихъ ѣзѣ. ѡтарѣ и к немѣ градѣщихъ. Онъ же

оубѣсенъ вѣвѣ, падѣ ниць: и ѣша егѣ стѣи за рѣкѣ и посадиша, и начѣша глаголати ѿ ѣсѣклѣнѣи тогѣ вѣрѣнѣю ѣки елѣемъ помазѣюще, прѣтѣгѣоша колѣно егѣ: всѣ же то ѣки сиѣ видѣше недѣжнѣи, вѣ ко ѣкѣ спѣи падѣ ниць во дворѣ нѣколаѣвомъ. Лѣдѣе же видѣше егѣ тѣкѣмъ падѣша, ѡвращѣхъ сѣмѣ и ѡвѣмѣ ѡнъ же лежѣше ѣки мѣртѣвъ, токмѣмъ дѣша егѣ вѣ немѣмъ вѣше, и сѣрдце, егѣ вѣ немѣмъ двиѣзѣшесѣ, и мнѣхъ всѣ, ѣкѣмъ поразѣ егѣ дѣхъ нечѣстѣи. Вѣзѣмше оубѣ ѿнесѣоша кѣ цѣркви стѣихъ стѣротѣрѣцѣвъ, и положиша тогѣ оубѣ дѣррѣи цѣрковнѣихъ. И мнѣзи лѣдѣе ѡкрѣстѣ стоѣвши видѣша вѣщѣ оубѣдивѣтельнѣ: ѿ колѣна хромеца ѡнагѣмъ начѣ ѣвлѣтисѣ мѣла ногѣ, ѣки дѣтишѣ, и растѣше помѣлѣ, дѣндеже вѣсть ѣкѣмъ и дрѣгалѣ, сотворисѣ же то вѣ единоу часѣ. И пришедъ вѣ себѣ чѣловѣкѣ ѡный вѣвѣи прѣжде хромѣи, начѣ ходѣти ѡвѣнѣми ногѣми, радѣшесѣ и скачѣ и хѣвалѣ вѣа, прославѣмъ же цѣлѣбнѣкѣвъ своѣхъ стѣихъ стѣротѣрѣцѣвъ и ѿ тѣхъ емѣ ѣвлѣнѣи предъ всѣми повѣдалѣ. Видѣвшѣ

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

то вси людѣ, велиа хвалы возсылаху вѣс, гл҃юще съ пророкомъ: кто изглаголетъ силы гд҃ни, сакшаны сотворитъ вса хвалы егѡ (ѡал. ѡе, ст. в.); и паки: дивенъ вѣтъ во стѣхъ своихъ (ѡал. ѡз ст. ѡс.) Ко градѣ дороговѣжи жена нѣкаа дѣлаше въ домѣ въ дѣнь стѣтелеа хр҃това нѣколаа, и ѡавишася ей стѣты страстотѣрпцы во рѣсъ и гл҃къвъ, грѣзну прѣташе ѡнѣи и глаголюще: почто дѣлаеша въ дѣнь стѣгѡ ѡтца нѣколаа; не вѣси ли, ѡакѡ гд҃ъ не терпѣтъ везчѣстїа оубодинковъ своихъ; то рече, размѣташа храмнѡ тѣ. Жена же

ѡ страха вѣсть ки мертва, и потомъ едра прїиде къ севѣ, и къ той волѣзни оуше рѣка еа. Яце же и воста ѡ волѣзни, ѡваче оусошваа еа рѣка не исцѣлѣ, и прѣкѣсть такѡ три лѣта. Слѣшавши же ѡ нѣкоемъ человекѣ, скореннаа рѣцѣ и нѣзѣ ѡмѣвшемъ, ѡакѡ прїа исцѣленїе ѡ стѣхъ мѣникъ корѣса и гл҃къа, прїиде и ѡна къ вышгородъ къ предпрѣднѣства оушенїа прѣстѣла вѣы, и возвѣсти ѡ севѣ прѣскѣтерѣ лазарю, ѡже вѣ начальникъ кнѣрѣкомъ цѣркве стѣхъ мѣникъ.

Онъ же повелѣ ей пробѣти всѡ нѡщъ при цѣркѣ. На оутрѣе же ѡдѡшѣ кнѣрѣ со крѣстѣ всенарѡднѡ ко дѡрѡгой цѣркѣ, ѡже вѣ прѣстѣла вѣы, прѣстѣпнїи жена къ лазарю свѣщеннѣкѣ, и повѣда томѣ сонъ свой, глаголющи: въ сѣо нѡщъ садѡщей мнѣ при цѣркѣ и въздрѣмавшейся, прїидѡша ко мнѣ двѣ ѡношы красны, и рекѡша мнѣ: кто тѣ здѣ посади; азъ же ѡвѣщахъ ѡмъ: лазарь свѣщеннѣкъ повелѣ мнѣ, рѣкнї: сѣди тѣ, негли вѣкъ мѣтѣлами стѣхъ мѣникъ исцѣлѣтъ тѣ. И егда

то изрекѡхъ къ нѣмъ, авѣе старѣйшїи ѡ нѣхъ, снѣмъ перѣстѣнь съ рѣки своеа, даде мнѣ, глагола: возложи на рѣкѣ и прѣкрѣстїса, и исцѣлѣтъ тебѣ рѣка. Ете слышавъ от неа лазарь повелѣ женѣ въ тойже стѣхъ мѣникъ цѣркѣ вѣйти на лѣтѣрѣнї: хотѣше во по лѣтѣрѣнї сотворити ѡ нѣи молѣтѣсѣ и помѣзати стѣмъ елеемъ оусошвѣю рѣкѣ еа. И егда по ѡпѣктїи тристѣгѡ, начася пѣкти, прѣдъ чтѣнїемъ апѣтольскагѡ посланїа, прѣкѣмѣнъ: величитъ дѡшѣ моа гд҃а, авѣе свѣла рѣка жены тоа вѣсть

здѣрава, и нача велѣглѣснѡ женѣ слѣвнѣти вѣа и стѣхъ чѣдотѡрѣцѣвъ оубодинковъ вѣжнѣхъ ромѣна и давіа, и всѣ со оудивленїемъ возсылаху славу вѣс.

Паки слѣпѣцъ нѣкнї прѣтекѣа къ цѣркѣ стѣгѡ великомѣника геѡргїа, прѣсѣше прѡзрѣнїа ѡслѣплѣннѣмъ ѡчесѣмъ своимъ. Такѡ емѣ мнѡго времѣа, тѡрѡщѣ, къ нѡрѣ нѣкѣсѡ спѣщемъ ѡакнѣа стѣкнїи великомѣникъ геѡргїи, глагола: почто вопїешн ко мнѣ, человекѣ; яце прѡзрѣнїа трѣвѣши,

азъ тебѣ повѣмъ, гдѣ ѡмаши тое полѣчитн: ѡди къ стѣмъ мѣникѡмъ корѣсѣ и гл҃късѣ, и тн дадѣтъ тебѣ прѡзрѣнїа тѣмъ во дадѣса ѡ вѣа влѣтъ исцѣлѣти въ землн сѣи рѡссѣнѣтѣи всѣкнѣ недѣгн. Бѡспрѣнѣвъ же слѣпѣцъ ѡ сна, ѡтѣса пѣти водѣмнїи, и прншѣдъ къ вышгородѣ, прѣвѣваше при цѣркѣ стѣхъ мѣникъ днн нѣкнѣа, прнпадалъ къ грѣбѡмъ ѡхъ ѡ молѣса, и полѣчн прѡснѡе: ѡверѡшася ко емѣ ѡчи, и вѣсть вѣдѣи, и слѣвѣше бога и оубодинковъ

ѢГѠ: СКАЗОВАШЕ ЖЕ ЛЮДЕМЪ БЫВШЕЕ ѢМЪ ІАВЪ | ѢКА, ПРЕРЕСТІША ТРИЖДЫ ѢЧЕСА ѢГѠ, И ТАКѠ
ЛЕНІЕ СТѢХЪ МЧНИКЪ, ІАВѠ ПРИШЕДШЕ КЪ НЕМЪ | ПРОЗРѢ.

(Наставиће се.)

Проповијед на Благовијести.

Господи благослови!

Св. наша мати — православна црква светује данас Благовијест, а то ће рећи: светкује успомену на онај дан, кад је небо житељ св. Арханђео Гаврило са поздравом: радуј се благодатна, Господ је с тобом! благовијестио пресветој Дјеви Марији, да ће родити сина Бога вишњега.

Благовијести су велики празник, зато св. црква и позива и земљу, да благовјестује радост велику, и небеса, да хвале Божију славу.

А и како неће, кад има великога разлога зато?! Та на данашњи дан прије готово двије хиљаде година заснован је почетак спасењу рода човјечијега, палого услед гријеха прародитељскога; ... на данашњи дан „Синъ Божи, Синъ Дѣки кыклетъ;“ ... на данашњи дан зачео се непостижним дјетством Духа светог у утроби преблагословене Дјеве Марије син Божији — прије свију вијекова рођени од Бога Оца; ... зачео се, велим, да се у тијелу човјечијем роди, да као човјек страда и умре за гријехе цијелога свијета и тако, да род људски избави од гријеха и вјечнога проклетства и помири га са Оцем Својим на нкѣхъ“.

Каква је била, б. м. радост срца и душе Преблагословене Дјеве у оном часу, кад јој је предстао Арханђео Гаврило и казао јој поруку с неба, ... поруку Бога вишњега, да је вјечна Промисао на њу сироту, али смјерну и богобојажљиву Дјевојку њу одабрао, да буде „кѣтилицѣ Бога нкѣтилицѣ“, ми смртни људи нисмо кадри ни замислити себи, јер радост та њена разликује се од обичне радости као небо и земља.

Из сопственог искуства знамо, како и нас у плачном и биједном животу овом зна по кашто обрадовати ова или она блага вијест. Узмимо н. пр. како се радује срце родитељско, кад чује, да му је дијете гдјегод у бијелом свијету какву тешку бољу прекужило и оздравило! ... Како ли је весело и радостан искрен и вјеран друг и

пријатељ, кад чује, да му је добри који друг до каква угледна положаја и части у друштву дошао! ... Како ли весело бије срце сваког Србина, који није изрод и кукавица, кад му до ушију допре весело и радостан гласак, да је кроз густе и тешке облачине продро који сјајни и топли зрачак, те обасјао и угријао ледено срце наше кукавне српске браће на истоку, која испод јарма невјерничког сунце златне слободике изгледају! Па ови и овакви гласови јесу све гласи пролазне, времене радости, па како нас знаду обрадовати; а како ли је тек срце и душу преблагословене Дјеве Марије обрадовао глас не времене и пролазне, но вјечите радости глас, да ће Она под чистим, дјевојачким срцем Својим понијети Спаситеља свијета, и у своје вријеме нарећи се мајком „незаконитица“ — незападне свјетлости, која ће обасјати народе свију мјеста и свију времена!

Да, б. м. Пречиста Дјева с вељом је радошћу и неограниченом преданошћу св. вољи Божијој прихватила небесну вијест, ни најмање несумњајући у испуњење онога, што јој је благовјештено!

А запитајмо се сад сами, е да ли и ми тако радосно и тако предано примамо сваку вијест и савјест, што их било у дому свом, било у школи, било у храму светом чујемо од проповједника св. науке Христове — служитеља олтара Божијега?!

Нећу ни од кога да тражим одговора на питање ово, ... нећу ..., јер са свију страна чујем тајне гласове, да не поступамо тако. Па ако кад и поступамо тако, ... ако и прихватимо кадгод глас цркве своје, нехатом нашим глас тај не ухвати чврета корјена у срцу и души нашој, глас тај брзо изумире у нама, и ми умјесто да живимо онако, како нам је глас тај рекао, живимо свакако друкчије, само не онако

WWW.UNILIB.RS
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

како то вјечна правда, како то света воља Божија од нас захтијева.

Та да ми свагда слушамо глас цркве наше и по њему живимо, зар би ми недељом и празником, да и не спомињем радне дане, већма пунили биртије, него св. дом Божији? Па гријех тај и тежи је и већи, што ми собом у биртије водимо и нејаку безазлену дјечицу нашу, која ту ништа поштена видјети и научити неће, осим скарадности и саблазна, која ће још из малена невину душу њицу отровати. Завјеримо се, да тога више чинити нећемо, јер поступимо ли и надаље тако, запамтимо, да ће се то осветит колико на дјецу нашој, толико и на нама као родитељима прије а послје, а нарочито у старости нашој. Бар у томе имамо примјера и сувише доста!

Да слушамо глас цркве своје, зар би се момци наши у ово свето вријеме покајања — у вријеме великог и часног поста овог — у вече по ћошковима састајали и без икаква стида и срама од људи и страха од Бога пјевали пјесме свакојаке, а доста пута, развратна и непоштена садржаја тако, да поштена човјека кад поред њих прође тада, румен стида облити мора?! Јадни ли смо вам ми родитељи, кад ми или не знамо или нећемо да потожетимо дјецу нашу на светињу поста овог, па да ју благом ријечју родитељском посавјетујемо: за Бога дјецо, немојте тако, грјехота је и пред Богом и пред људима!

Да ми свагда слушамо глас и савјет цркве наше и пастира њених, било би мање кавге и неслоге у кућама нашим а више послушности и поштовања дјеце према родитељима и старијима; боље би се пазио комшија с комшијом, друг

с другом и пријатељ с пријатељем; једном ријечју, у свему би нам окренуло на боље, а затро би се траг сваком чуду и покору међу нама.

Зато, драга браћо и сестре, кад чујемо из уста духовног пастира свога било у школи, било у цркви са амвона црквенога, било у кућама нашим буд који мудри савјет, буд коју истину Богом откривене науке хришћанске, коју у потпуној чистоти и савршености чува наша св. мати — црква православна, примимо ју и усадимо ју у срца наша с оном љубављу, којом је пречиста Дјева Марија примила благом вијешћу, штоно јој је небо послало по слуги свом Архангелу Гаврилу! Нарочито кад чујемо у цркви, као на извору, коју истину своје вјере и цркве, прихватимо је с оним ријечима, које су благословена уста пречисте Дјеве Марије изустила: и рачк или раба Господња, кдн лик по глголџ тколиџ! Прихватимо их за то тако, што је наука цркве и вјере наше, као Богом откривена, израз воље Божје, што је она сушта истина, у коју сумњати може само онај, који памети нема, . . . онај, који у себи страха Божија нема, онај, који се даје задобити филозофијом и празном преваром. Учинимо тако, да би се и они удостојили у часу страшног суда Божијега из уста неумитнога судије данас Духом св. зачетога Господа Исуса Христа чути онај радосни арханђелеки глас, којим је удостојена пречиста Дјева Марија: шкѣли сте — нашли сте — многогъ њ Бога . . . и уђите у радост Господа свога, амин. —

Осијек 1897.

Лазар Богдановић,
парох.

Пригодна и поучна ријеч.

Во има отца и сына и какаго Дѣха.

Благочестиви Хришћани!

Промисао Божији, који нас од постанка свијета храни и чува у јединству вјере и љубави хришћанске; још и данас нелишава нас своје божанствене моћи и снаге; још и данас води нас и управља путем вјечне истине и правде, и неће нас рука Божја оставити у муци, невољи и нужди, нит милост његова заборавити до скончанија овог свијета; пак и на оном другом бла-

женом свијету наслађивањемо се гледајући лице Божије, — само, ако ми свиколици с правим унутрашњим убјеђењем вазда се будемо Богу молили; Његове св. заповјести душом и срцем слушали, по њима се владали и у хр. љубави, један с другијем братски живили; јер пред Богом нијесу оправдани, који слушају закон, него они, који га творе. —

Наши ћедови и праћедови, живећи у тешким и мученичким прошлим временима, нијесу духом

клонули нити снагом малаксали, борећи се с непријатељима за своју вјеру и народност, него у пећине и подземне ходаје сабираше се и скупљаше, да скривени од непријатеља св. вјере. Богу се помоле, и св. прав. вјеру исповједе и сачувају темељиту, јасну и чисту, која свакога право-вјерујућег Србина и Српкињу тјешу у муци и невољи надом на милост Божију, а велича и узноси у слободи и весељу. — Пак и ми бл. хр., као вјерна дјеца Христова; као вјерни синови наших прађедова и прави чланови св. матере наше цркве, требамо у овим слободним данима, да се побожно и с тврдом вјером у Бога сабиремо око св. цркве неђељним и празничним данима још у већем броју, него до сада; јер из св. цркве излива се благодат и милост Божија у домове наше и утврђују се хр. врлине у породицама нашим.

Празновање пак неђељних и празничких дана бива зато, да тих дана чинимо само оно, што Бога прославља и душу спасава; а Бог се прославља и душа спасава, кад се оставимо свих тешких послова, пак Богу благодаримо за многа добра и милост Његову, којим нас на сваком кораку и при сваком предисају нашем обасипа и дарива; кад у цркву на службу Божију долазимо, молимо се Богу и слушамо ријечи св. писма и побож. књига, јер сам Бог нам заповједа: „шест дана ради и уради све послове своје, а дан седми посвети Господу Богу своме“ (4 зап. Божја).

Стојећи у св. храму на богослужењу, и при оваким молитвеним и лијепим обичајима народним, ми и ако смо привезани тјелом за земаљске сласти и уживања, ипак душа нам осјећа необичну радост, пуни се небеском утјехом и постаје пријемљива, за све оно, што је племенито и узвишено; и тајно се разговара у молитви с творцем небеским, чији смо и ми сви без разлике синови и духовна дјеца.

Није доста браћо од нас, само молити се Богу, метанисати и свијеће палити, а срцем и душом невјеровати, јер вели св. писмо: „горка и тјкнота на какв дшш чмоккк ткорациго зло“ (рим. 2. 9.) зато браћо испитајте срца своја, да ли су вам чиста од грешних мисли и неваљалих

жеља; да ли су вам пуна духа премудрости и да ли се у опште владате по закону и вољи Божијој? да можда, који од вас није напунио своје срце нечистијем злог духа или мирским похотама; али ипак држим, да нећу бадјава проповједати вам ријеч Божију и казивати вољу Његову, него, да ће сваки прав. Хришћанин и Хришћанка, па и најокорелији грешник и грешница, препородити се данашњом славом, почловити се чистом душом и срцем вјечном закону Божијем и користити се св. ријечима, које вам у име Божије казујем, те да цјеломудрено, праведно и благочестно поживите у данашњем вијеку.

Бл. Хр.! свака ерпека прав. кућа украшена је ликовима светитеља и угодника Божијих; у њима се читају молитве јутром и вечером, прије и послје обједа; они се у извјесне дане освећују св. водом и духом, те по томе налице на храм Божији; али тек онда налице домови наши на храмове Божије потпуно, кад кућни старјешина по пут свештеника буде своју породицу и подчињене упућивао на богоудан живот и поглавито се старао да их одучи од рђавих неваљалих и непоштених говора и разговора. А да се такво благочашће и хришћански живот одомаћи међу породицама нашим, дужан је сваки старјешина и старији свој савјет потврђивати добрим примјером, јер ако се човјек и жена свађају, злоставе и безчасте; ако немају у себи страха Божијег, побожности и поштена живота, тога неможе бити ни код млађих, нити може благослов Божији почивати на таквим домовима и у таквим породицама.

Ето какву нам красну поуку даје св. писмо, и како нас дивно упућује ријеч Божија, да смиреног и скрушеног срца долазимо у св. цркву на службу Божију; да по закону и вољи Божијој сложено и у љубави живимо један са другим, па ће нам данашња молитва и сваки богоугодни дан донијети душевне и тјелесне користи. Бог ће нас благословити добрим здрављем, срећом и изобиљем плодова земаљских вазда и увијек Амин.

На Осјечанима, први дан Духова 1897.

Говорио:

Остоја Пантић,

свештеник.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Поука у недјељу осамнаесту по Духовима.

При каквим условима могу бити наши труди успјешни?

Сву ноћ смо се трудили и ништа не ухватисмо (Лук. V., 5),

Тако су говорили Исусу Христу апостоли Петар, Јаков и Јован. Они су се сву ноћ трудили ловом рибе и ништа не ухватише. Као што се види, они се дуго и трпјељиво трудише у свом послу, не пазећи на неудаћу у свом труду и раду.

И ми се сви, браћо, трудимо и радимо, занимајући се овим ил' оним дјелима и пословима. Једни се од нас труде по дужности, по служби, други опет по звању и стању свом. И наши трудови кад и кад бивају без успјеха; земљедјелци се, на примјер, труде обрађивањем својих земаља, али, мјесто очекиваних плодова са своје земље, добијају овда-онда само *трње и чкаљ*. Па шта да чинимо, браћо, у случају неуспјеха у својим трудовима? Ма како да бивају често трудови наши узалудни, ипак не треба да се предајемо жалости и тузи, не треба да се жалимо и рођемо на Бога. По примјеру апостола, који се сву ноћ трудише без успјеха, али трпјељиво ловом рибе, ми треба трпјељиво да настављамо трудове своје, уздајући се и тврдо вјерујући, да ће се, прије, или послје раније ил' касније, трудови наши заиста увјенчати заслуженом наградом и успјехом; јер, по ријечи

апостола, сваки ће од нас *примити своју плату по своје труду* (1 Кор. 3, 8).

Апостоли Петар, Јаков и Јован сву ноћ трудили су се ловом рибе и ништа не моглоше ухватити — ни једне рибе, али кад по ријечи Господа бацише у море мреже своје, тада ухватише мноштво рибе тако, да ју с великом муком извукоше. И наши трудови, браћо, могу се увјенчати успјехом, шта више таквим успјехом, какав и не очекивамо, ако се будемо трудили с вјером и уздањем на Бога, — лађајмо се свакога дјела са призивом благослова Божјега, са крстном молитвом ка Богу о помоћи у нашим дјелима и пословима.

Дакле, браћо, да имамо успјеха у својим дјелима, трудимо се неуморно и трпљиво, тврдо надајући се, да ће се трудови наши раније ил' касније увјенчати успјехом — не ће остати на празно; сваком дјелу — сваком послу приступајмо не друкчије, него с призивом благослова Божјега на наше трудове, опомињући се, да ако Господ не сазида, узалуд ће се трудити зидари. Амин.

У Шашици, 1893.

Прерадио и говорио :

Григорије А. Николић,
свештеник

Отац нове српске књиге Вук Стефановић Караџић.

(Ријеч пригодном преноса Вукова праха из Беча у Биоград.)

„Срби сви и свуда“
Примише те тићу;
Па те сада здраве:
Слава Караџићу!
Слава Караџићу!“

Р. Ј. О.

Шта, Србине брате, зар није онако, као што нам је рекао српски гуслар Рунић? Јест, јест! Јер:

„Што је свјета на четири стране,
Нигдје нема, што је у Србина!
Србин има свога светитеља,
Светитеља Неманића Саву;
Србин има Марка Краљевића;

Србин има Милош' Обилића;
Србин има девет Југовића . . . “

Да, да, али Србин има и: Вука Стефан. Караџића, Његуша, Бранка, Симу Сарајлију, Данчића, Доситија и многе, и многе свје великане.

Ама Србине и српски соколе, Вук нам ја очистио, расчистио и уљепшао српски језик, што је свакоме Србину најмилије. Јер то је:

Језик вила пјевачица,
Језик ситних тамбурица,
Гибак,
Гладак,

Звучан,
Сладак,
Богат,
Једар,
Кр'јепак,
Ведар,

Језик славе, језик срца . . . "
Јов. Сундечић.

Српски геније Вук Стефан. Караџић рођен је 26. октобра 1787. год. у селу Тршићу близу Дрине у Краљевини Србији. Родитељи Вукови доселили су се из Херцеговине. У родном мјесту Вукову није било школе, али Вук као чобанин код бијелих оваца, учио је српски читати и писати из једне старе словенске „Библије“. Од трске градио је перо, а од праха мастило. Године 1804. пријеђе Вук из Србије у Сријемске Карловце. Ту је ишао у школу и научио латински и њемачки језик. Караџић је бивао секретар војводе Ненадовића, а послѣје и у сенату у Биограду; и увијек су му повјеривате важније политичке мисије. Године 1815. Вук оде у Беч, гдје се, на срећу васцијелог Српства, упознао са чувеним научењаком и славистом В. Копитаром, чије кости браћа Крањци баш кад и Срби Вукове пренесоме у Љубљану. Копитар га завоље и охрабри, да се искључиво почне бавити са изучавањем српског језика. Вук је савјете свог учитеља Копитара драге воље попримио, па стао прикупљати све гране српских народних умотворина и тако проучаваше српски језик.

У оно вријеме, кад је Караџић почео се искључиво бавити проучавањем српског језика, писало се у нас са прквено-словенским и руским словима. Зато је народ слабо разумијевао српску књигу. То је Вук, као човјек из народа, врло добро знао. С тога он расчисти, очисти и уљепша ћирилицу, одбацивши сва непотребна слова, којима гласа у српском језику нема. За тијем успостави правило: „Пиши као што и говориш!“

У први мах велика је борба била, док се Вуков правопис усвојио; али данас једино Срби имају свој чисти народни српски језик и своју чисту српску „Азбуку“, на чему нам други народи могу завидити. Све је то заслуга Вука Стефана. Караџића. Вук је збором и твором крчио пут српском народном језику. Год. 1814. издао је „Малу просто-народну славено-српску пјесма-

рицу“, а 1818. „Српски рјечник“, кога је умножио 1852. год. и растумачио на њемачком и латинском језику. „Српски рјечник“ бесмртно је дјело у српској књижевности.

Вук је српске народне умотворине широм Српства скупљао и на свијет издавао и тако је упознавао вас образовани свијет са српским народом. Јест, ама неумрли Вук, као добар Србин, српски књижевник и човјек из народа, ријечима, писмом и дјелом ширио је српско име на далеко и широко, особито дописујући се са свјетскијем научењацима и великим људима; људима, који велике полагаје у овој или оној струци имађаху. Вук је знао, да су српске пјесме и српске јавор-гусле историја Србинова, па је за то особиту пажњу и обраћао српској пјесми. Српске нар. пјесме образовани свијет врло је радо читао у преводима својих књижевника. Њемачки пјесник и великан свјетског гласа Гете рекао је: „Српске народне пјесме спадају у најљепше производе свјетске појезије.“

*

Човјек, који се од ништа до највећег врхунца слале попео својим радом, марљивошћу и великом љубављу према своме народу, народу српском — Вук Стефам. Караџић преминуо је 26 јануара 1864. год. у Бечу. И ето благодарно Српство овијех дана пренијело је прах Вуков из Беча у Биоград.

Прву ријеч о преносу Вукових костију повело је друштво Срба ђака у Бечу „Зора“, па биле у ту сврху прикупљало је и добровољне прилоге. Но ту родољубиву и српску дужност предузела је „Српска Академија Наука“, да ју изврши о трошку српске краљевске владе у Биограду.

У недјељу 28. септембра о. г. на гробљу св. Марка у Бечу ископане су Кости неумрлога Вука из старе гробнице и тога су дана опојане од српског и руског свештеника у Бечу. Изасланици са свих страна Српства бијаху у Бечу при опијелу. Дана 29. септембра о. г. кренуо је спровод из Беча преко Будимпеште, Новог Сада, Ср. Карловаца и Земуна за Биоград. Свуда у споменутим варошима Србадија — старо и нејако, богат и сиромаш — изашла је на жељезничке станице и одавали почаст своме великану Вуку. Као што српска штампа јавља, срце

Срба Војвођана, Нови Сад, у особитој множини и српској одушевљености изашли су на жељезничку станицу и почаст одали српском генију Вуку.

Ама врхунац свечаности бијаше у Биограду. Српска штампа у опште не може да се нахвали српског одушевљења у Биограду. Све по избор Срби из Бачке, Баната, Сријема, Хрватске, Славоније, Далмације, Босне, Херцеговине, Македоније и старе Србије, бијашу искупљени у Биограду, а сви једном српском мишљу задојени. Говорници у Бечу и Биограду натјечаху се, који ће љепше и искићеније изнијети и оцртати огромне заслуге Вукове за српски народ и човјечанство. А опет српска друштва и српски аводи натјечаху се, ко ће љепше вијенце на сандук Вукова праха положити. Ту се натјецала и наша мила домовина, јер и Босна поносна и Херцеговина кршна неколика вијенца положише на ковчег неумрлога Вука. У 11 сати 30. септембра био је свечани парастос у Саборној цркви биоградској. Парастос обавио је седамдесетгодишњи старац, честити митрополит Српски Михаило са 2 епископа и око 50 свештеника.

У 12¹/₄ сахати свршен је свечани спровод и положен је ковчег у саркофаг. Истога дана, т. ј. 30. септембра, била је у 3¹/₂ сата свечана сједница академског одбора Велике Школе, гдје су све по избор научењаци присуствовали. У вечеру у народном позоришту била је свечана представа „Вуков спомен“, из живота Вукова, од Ђ. Малетића. Послије преставе био је банкет у великој дворани гостионе „Код Коларца“, гдје је око 150 особа на окупу било.

Лицем на Богородичин Покров поклоњене су гробнице Вукова и Доситија Обрадовића. Над оба гроба узидане су у зиду Саборне цркве по једна плоча.

На Вуковој плочи урезано је:

„Под крилом ове цркве, метар и по на запад почивају смртни остатци Вука Караџића 1787.—1864. 1897.“

*

Нека је слава! слава! оцу нове српске књиге Вуку Стеф. Караџићу!

У Лајцу, 1. октобра 1897. год.

Петар Стеванов Иванчевић.

јеромонах.

Представка о поправци и измјени садањег стања свештеничког

(Наставак.)

Да свештеник чека само сиротињу за своју заслугу, не би ни по јада било, него навика та, мало по мало, прешла је у обичај код свију, па и код оних, који су у стању, да у свако доба свештеника намире у његовом примању — дохотку. Сиротињи, свештенство и не тражи никакве наплате, а и да тражи узалуд му је, кад нема одкуда да плати.

У првашња — ранија — времена, кад народ није имао оволико давања и потреба, свештенству је било боље, јер је у народу своме, могло лакше доћи до своје зараде. Народ, и ако није био ни у првашња времена тако Бог зна како новчан, па да свештеника плати новчаном платом, — али он му је давао у чему је могао и имао, те отуда је и постала: „Писаница“ и сва остала добровољна „дајаница“, која су према ондашњим потребама и добу много значила. Сад је свега нестало. О свештеничкој наплати, нико и

не мисли, а риједак је и свештеник, који може и сав бир, што му припада, да покупи; (јер ја сам сам ове године, — ушљед материјалне пропасти народа трећи дио од мога бира изгубио), а о осталим зарадама да и не говоримо.

Свештенство је остављено самом себи, да се бори за свој живот и одржање своје; остављено, да пада сиротињи на терет, потраживањима своје заслуге, коју непосредно од народа прима, оно је извикано и у јавности понижево: да је несито, лакомо, грамзљиво, да му се не може надавати и т. д. Због чега је стотина прича и басна поникло, с којима се хоће та свештеничка лажљиво-прописана својства да жигосају и исмију. За примјер и потврду овога, навешћу овдје једну такову причу, коју сам ја у својој парохији чуо: „Некакав поп упао случајно у воду, па се стао давити, а парохијани дођу, да га из воде ваде, вичући му: „Дај попо руку!“ Поп

нибако руку да пружи, и скора да се већ утопи, док у тај час не дотрча попадија и не повика: „Не тако, Бог вас видио, него вичите, на попе руку, јер он вије научио, да даје, него да узима“.

Овакве ствари радо пријањају за наш данашњи свијет, који без многог расуђивања, прима све за готово, што год ко рекне. Нико неће да испита узрок нечему, па онда свој суд да изриче. Да је свештенству ова иста наплата, коју сада има осигурана, каквим било начином, само, да је не мора свештеник судом тражити, не би онда поповски џепови изгледали тако дубоки, да се нигда не даду напунити; кад свештенство но би морала да своју зараду непрестано камчи и просјачи, онда не би ни туђим очима изгледало тако грамзљиво и себично. —

Свештенство не имајући никакве извјесне награде, мора да је штедљиво и чуварно. Мора своја давања више да ограничава и за то, ште његову породицу не чека по смрти никаква помоћ ни пензија, него једино оно, што им свештеник као домаћин прибави и остави.

Питам, је ли чудо, ако свештеник при најбољој вољи, мора да уздржи своју руку и онде, гдје би је при повољнијем стању радо пружао? Је ли за чудо, ако према оваквом стању видимо да је свештеник штедљив, уздржљив у давању, и можемо ли му замјерити, ако га видимо, да оре, копа, тргује и друге послове ради, који су далеко од његовог свештеничког позива и задатка? Свештенство је на све то принуђено тиме, што му његова малена награда Епитрахилска није ни у колико осигурана.

Свештеничка је дужност врло озбиљна, и обвезе његове и без тога врло су тешке и пуне одговорности. Он је за једну исту погрешку одговоран и духовној и политичкој власти: која га прије ухвати, она му прије и суди, те чим га једна пусти, друга га шчепа (као што наш прости народ једном ријечи каже: „Бег сјаши, курбег узјаши“ и тако свештеник „за једну исту погрешку, бива кажњен два пут“). То ће изгледати мало смијешно и чудновато онима, који знају: да по закону, за једно дјело нико не може два пут бити кажњен! Свештеници и у томе стоје у изузетку од осталих држављана!? Кад га политичка власт и суд узму на одговор и осуди га или пусти, духовна власт, по неком

свом правилу и пракси узима га поново са неког духовног гледишта и права на одговорност, и за исто га дјело суди и кажњава! Ми мислимо, да је ова и овака одредба законска више неправична — управо неприродна! —

У држави се нико не узима на одговор, нити подвргава казни за то, што није хтио неку услугу да учини, док му се не плати; нико се не кажњава и не осуђује за то, што неће другоме да ради ђабе, или на вересију — која толико исто значи. За што дакле да је једино свештенство у изузетку од осталих држављана? За што, да свештеник мора радити под тако строгом одговорношћу — а шљедоватељно и каштигом, а да се ономе, коме свештеник ради, остави на вољу, хоће ли му шта платити, или не? То баш није никакво право!

Па, кад се хтјело и тако да узме, да је свештеник дужан свакоме на позив да оде и своју дужност да изврши, па своју зараду последије да тражи; кад се је хтјело, да се свештеник на то законом принуди, зар је „мала“ била казна једна, ма које власти: „политичке“ или „духовне“, у случају, ако би свештеник у дужностима својим штогод погријешио!? За што је свештенство стављено у изузетак — ванзакони положај, — од осталих држављана; па и самих чиновника, — ми то не појимамо? — Чиновници свију струка, који имају извјесну плату, који врше послове државне, суди само један суд, а свештеника: општина, котарска и окружна област, влада, конзисторија, а у случају чак и министарство у Бечу, и свака власт! За што је свештенство стављено у овако изузетно стање, и коме има за то да захвалимо, нећемо овдје да погађамо, доста је да поменемо саму ствар, а сваки ће себи моћи да изведе из тога закључак!

Свештенство је и без тога прави патник. Сваки зна, како су наша села једно од другог удаљена и разштркана, и у коликом је одстојању једна кућа од друге. Коликим је тегабама свештенство изложено, све, и кад би боље и правилније наплаћено било, вршећи народу, што му је по вјери и закону свето. Без озбира на то, какво је вријеме на пољу: је ли дан или ноћ, зима или врућина, лијепо или ружно вријеме, свештеник мора одмах да иде, чим га зовну и јаве, да је потребан овој или оној кући —

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

једноме или другој селу, као н. пр. да дијете крсти, болесника да исповједи и причести, молитву очита и т. д. Но свештенству би све те и остале тегобе лаке биле, кад би му наплата толико осигурана била, кад не би морало, да се са својим нуријашима тужи и прије по суду, за оно, што им по вјери и закону сврши.

Колико је тарифа мала и незнатна, и колике свештенство има тегобе око прикупљања своје новчане зараде, толико тројином има муке и тегобе око прикупљања „бира“, који се по селима у житу даје. Ако свештеник не појити да скупи бир, чим браће кукуруза настане, послје једва шта може скупити. Кад су године родне, бар се може нешто да прикупи, како, тако; али кад је сушна и неродна година, свештеник ће узалуд тражити, да му се бир даде,

сваки га предузета са одговором: „Попа, од неимања тврђег града нема!“ — Свештенство дакле мора вазда под најстрожијом одговорношћу да врши што треба својим нуријашима; мора да служи пркву, и да своје свештеничке и грађанске обавезе тачно испуњава, а његовим нуријашима стоји на вољи, хоће ли му платити одређену такву, или не?!

Није право, нити је по вјери и закон корисно, — да и даље остане свештеничка наплата овако неуређена и неосигурана, те да свештенство овако и даље остане принуђено, своју кукавну зараду на милост и немилост просјачити; јер му ово заиста служи на понижење свештеничког чина, а ни најмање не слаже се ни са достојанством и чашћу свештеничком!

(Наставиће се.)

Св. Саво у народном предању.

Св. Саво и домаћин.

Када је св. Саво Немањић путовао по земљи, дође у село Бојаниће на конак и ту заноћи код једног домаћина, који се звао такође Бојанић. Када у јутру запјева пијевац, устане Саво и помоли се Богу, па онда рече домаћину: „лијепе тице брата домаћине, ваља ти стотину дуката.“ Одмах домаћин устане, убије пијевца и метне га св. Сави у бисаге, а када сјутру светитељ пође уз поље Врено¹⁾, онај домаћин потрчи за њим и стигне га у Стрекалицу²⁾ и рекне му: „Оче! ви сте мене покрали ноћас, јер сте ми однијели ону тицу што је лијепо пјевала и што је ваљала сто дуката.“ Св. Саво почне се правдати да му он није ништа украо, а ако му не вјерује нека му пребере све ствари, па ако нађе пијевца да ће му одмах дати сто дуката. Домаћин онда пребере св. Сави бисаге и нађе мртва пијевца, св. Саво се томе веома зачуди и од чуда удари руком по каменој плочи код које је стајао, те се то и данас на тој плочи зна. Он св. Саво извади сто дуката и да домаћину, а пољу Врену рече: „О поље Врено! када раниш тако лукаве људе, да Бог да изгубио род и више

се незвало Врено, него Дврсно, и по теби само трње рађало.“ Светитељ одатле пође на Грахово, а онај, лукави домаћин на Врено, али када би у поље, виђе да је све поље притисло трње, та се одмах сјети да га је св. Саво проклео, те потрчи за њим и када стигне, стане му се молити, да му опрости. Светитељу се ражали, те му опрости и да му три длаке из своје браде велећи му, да једну метне у један крај поља. Домаћин се врати весео, али немогући одољети жељи да види какве су те чудновате длаке, одвије мараму у којој су биле замотане, у селу Вилусама и ту му пане једна длака, друга му пане у Грахову, а трећа на Драгаљу, те су и данас та три села богата са родом жита и свачим другим

(Причао Митар Крстов Самарџић из Кривошија).

Св. Саво и трговац.

Једном св. Саво заноћи у једној пустињи сам и наложи мало ватре, да би се огријао. Туда налезе неки трговац са слугом гонећи волове, те видећи мало подаље ватру, пошаље слугу да донесе те ватре да и они наложе. Момак оде оној ватри и видећи код ње немоћна старца, ердито му рекне, да му дада ватре. Старац на њ погледа и ништа му не одговори, а момка то још

¹⁾ Врено или Дврсно зове се једно мало поље у Кривошијама на путу из Рисна у Грахово (Црну Гору).

²⁾ Стрекалица, кланац између Грахова и Кривошија.

www.un... више разлутити, те почне Св. Саву и ружити. Св. Саво му рекне: „Ти нијеси за човјека, него за животињу“, и онај се момак одмах претвори у бесловесну животињу.

Трговац је дуго чекао слугу, али видећи да га нема, упути се сам оној ватри, и када нађе код ње старца дуге и сиједи браде, уљудно га поздрави: „Добар вече, оче!“, „Бог ти помогао, синко!“ одговори св. Саво. Трговац га смјерно упита као старијега, је ли му момак долазио по ватру. „Јест — рече св. Саво — и ето га сад за тобом ће стојати.“ Трговац се окрене и види живинче, ће пасе траву, па се одмах сјети да ће то бити какав божији угодник, и стане га молити да му опет поврати слугу у облик човјечији, што св. Саво и учини, поучивши га да се други пут ни пред ким тако непонаша, а особито пред старијем. Трговац љубопитљив шта светитељ ради у тој пустињи, упита га за то, а Он му одговори да он ту одређује, који ће момак узети коју ђевојку. Трговац га упита јели већ и њему одредио суђеницу а св. Саво му одговори да јест, а да ће је сутра вече виђети, ће пане на конак, јер у тој кући неће бити но само та једна ђевојка. Трговац се лијепо захвали Светитељу и пође даље. Сутра вече дође он у једну богату кућу на конак и одмах стане гледати ће ће виђети своју суђеницу, али је не бјеше није само што у колијевци плакаше једно мало дијете „Вала зла тога ђетета!“ -- рече он домаћици „ову смо ђевојку једва стекли у двадесет година, па је ево зла, да нас све из куће изћера“ — одговори домаћица. Трговац посумња да ли то неће бити његова суђеница, па поноћи, пошто је све поспало, устане, открије бешику и удари оно дијете ножем у груди. и побјегне у свијет, а случајно му претен спане с руке и остане у колијевци.

Од то доба је прошло дуго година и трговац знајући да се је тај његов злочин већ заборавио, врати се опет да путује куда је прије путовао и када дође у једнога газде да пазари волове, види врло лијепу ђевојку и одмах му се свиди, те је заиште у родитеља јој, а ови пошто ђевојка пристаде, дадоше му је и он се с њом вјенча. Мало после вјенчања види он на руци своје жене онај свој пустен, што га је давно изгубио, те је упита од куда јој тај претен. Она му каже,

како је прије двадесет година дошао у њих некакав трговац и њу хтјео да закоље, па му тај претен спао с прета и остао код ње у колијевци. Трговац се томе веома зачуди и сјети се да ће то бити баш она што је он ранио, те јој исприча све до краја и замоли је да му опрости, што она радо и учини, те су после живјели, као сретни муж и жена.

Приближеио:
Аћим А. Братић.
срп. прав. свештеник.

Момачка и дјевојачка срећа.

А, моја секо, што се чудити, што је Савица Стеванова отишла за оног ђенабета Спржу. (Док се био још као дијете, „спржио“ се ватром по лицу, па га свако звао „Спржо“, а право му је презиме Голић.) Та то је остало још од св. Саве, да добра, честита и ваљана ђевојка пође за каква гурбета, а вриједан опет момак нађе каква угурсуза, те се тако: добро и зло, а зло и добро крпи, па буде опет на обје стране добро. Ја шта би било, моја секо, од овог свијета, кад би увијек добар момак узимао добру ђевојку, а лијена ђевојка ишла за лијена и несретна момка! Богме зло и наопако, кад би тако било; Божке ме сачувај! Најбоље је, како је остало од св. Саве, па нек тако и буде, а и биће увијек — ако Бог да, а ево зашто: Кад је оно св. Саво са својим ђаком ишао по свијету, дође до једне врло лијепе, али и врло лијене ђевојке, па јој св. Саво назове Бога. а она, како је била врло лијена, тешко јој би и одговорити на божји поздрав. Св. Саво рече јој: „Ђевојко, куда води пут до у прво село,“ а она му ногом покаже а и не уставши са свога мјеста. Видећи св. Саво, да је та ђевојка — акоће и врло лијена и врло богата, врло и лијена, па би било велико зло, кад би још пошла за лијена му а, јер би за неки вакал ништа не радећи све профућкали, па би морали доћи до просјачког штапа, стога јој св. Саво и рече: „Ђевојко да Бог да добре среће била!“ Кад мало одмакну, припита ђак калуђера Саву, зашто он тако благослови ону лијену ђевојку, а он му растумачи. Идући даље, нађоше опет једну ђевојку, па јој св. Саво назове Бога, а она одмах скочи са земље, па га пољуби у руку и смјерно одврати му на божји поздрав. Тада св. Саво запита ђевојку: „Били ми знала казати, ђевојко, куда води пут

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

до у прво село?" Ова ђевојка не показа пут ногом, као она прва, него одмах пође са св. Савом и његовим ђаком, па је шњима много ишла, док је шњима до у прво село дошла. Св. Саво захвали се честитој ђевојци, па јој рече: „Да Бог да ђевојко, лоше среће била!“ Кад те калуђерске бесједе чу његов ђак, рече му: А зашто мој господине оној ваљаној ђевојци, која нас до у село доведе — говориш такве бесједе?“ На то св. Саво одговори ђаку: „Ја сам оној вриједној ђевојци пожелио „лошу срећу“ (т. ј. лијена и несретна момка) е тога, што је она и онако вриједна, честита и ваљана, па ће и у лошој срећи као таква знати кућом мудро управљати и лијена мужа вриједним и честитим направити, а ко чојека на прави пут изведе, боље му је, него да је цркву начинио!“ На пошљетку тако и буде. Она лијепа, богата, али и врло лијена ђевојка, удаде се за честита момка, па је пошље и она честита постала и била вриједна ко пчелица. Исто тако удаде се и она вриједна ђевојка за некаквог долу, кога, мало по мало поче доћеривати, а он поче

памет у главу сабирати, па је постао вриједан ко и жена му — бича, она га правим човјеком начини!

Ето, тако су оне обје ђевојке са својим мужевима, а мужеви опет са својим женама срећно и задовољно живљели, па ако су живи и сад им је добро!

Тако ти моја секо, и дан данас, а тако ће бити и до страшног суда, добар момак узима лошу ђевојку, а лоша ђевојка нађе честита мужа. Све је то душо моја, остало од св. Саве, пак, што је он уредио, не може се промијенити, а што гођ је уредио и научио, све му је добро и било, јер је био прави угодник божји, пак се е тога и посветио, а е тога га сав Српски народ и српске школе онако плахо и славе, јер је Богме, душо, то и заслужио, ко наш лијепо српски светац — био нам у помоћи — да Бог да!

У друштву неколико дичних Српкиња Сарајкиња, чуо и прибиљежио:

Васа Манојлов Ђуковић, учитељ.

Рушевине српске православне цркве на „Црквини“ у Јабланици.

Приопћио: Мане Ф. Момчиловић, учитељ.

(Свршетак.)

Црква је. без сумње, српско-православна, што свједочи: сам план и тип цркве; гробље, што се око ње налази, гдје се и данас копају православни Срби; што и сад станују у Јабланици само православни Срби; запис, што се прије налазио на часној трапези, кога је исклесао неки покојни Паво Бјеловук, „да буде љепше“, не знајући, колико је тим штете нанио испитиваоцу те српске богомоље, јер причају, да је ту било записано, а је храм цркве Лазарева субота и још нешто, што они незнадоше прочитати. Народ прича, да је ова богомоља задужбина српског цара Лазара. Људи, који су данас 100 год. стари, причају, да су њима причали њихови дједови и бабе, да се црквено мјесто звало прије „Церник“, а и данас има у храстовом гају, што ју опкољује, више церића, него храстића. Прича се, да је тој цркви долазио некада силни свијет. „77 ата и на њима 77 рата и 77 диван-кабаница“. Села се ушљед турског насиља и зулума што похајдучило, што

иселило у Славонију и населило читаво село тамо негдје око Пакраца. Хајдуди су били прогањани и зостављани, за то и они пребјегоше својој већ прије исељеној родбини у Славонију, гдје је такав један хајдук чуо од неке бабе, да се њезина баба вјенчала на „Цернику“. Марко Бјеловук, старац од 100 год., прича, да му је причала његова баба, да је њу њезина баба, кад је била од 8 година, водила за руку, кад је гонила теоце у пашњак и да су ту видјели, да се на „Цернику“ обдржавао збор на Видов-дан. Сви људи бијаху „на великим коњима“, оборужани пушкама, ханџарима и ножевима. Сваки је имао црвену сграг за седло е теркијама повезану кабаицу. Према народном причању, богомољу су срушили Турци у 17. столећу, кад је народ услед грозног насиља устао против непријатеља своје вјере и слободе. У томе сукобу е Турцима погинуо је силан народ. Турци су јуришали са Сења, брда у Козари, удаљена од „Црквине“

око 15 минута. Највише је народ страдао скупљен једном о Видов-дану на збору, гдје су их Турци, пуцајући са Сења из топова, највише побили. Народ је био присиљен, да тражи заклоништа у цркви, одакле се бранио из пушака. То Турци поруше топовима и цркву и тако их порушени зидови потрпају. Тужни роде српски! Колико ли си горких и чемерних Видов-дана имао и опет остао чист у вјерском и народносном погледу?! Народ је био садевладан, те мораде, не хтијући плунути на крет часни, тражити уточишта у туђини, а своју отаџбину оставити крсту-душманину, који ју је на све стране пустошио.

Касније, за умјеренијих ага и бегова, народ је долазио и сједао на своја огњишта, али не као „свој“, него као агински кмет. Па и сад су житељи Јабланице кматови, а само су 94 куће „купљене“ или „своје“. Али и те мучи, крај осталих тегоба, и силан „таксил“. Народ је данас већином сиромашан, изузам неколико кућа, али ипак се у задње доба видјело, да не жали ни овећег труда и трошка, гдје тражи интерес Српства и православља. Боним је срцем гледао, како му порушена богомоља лежи обрасла шумом, а сама рушевина коровом и трњем. За то се договорише, да црквено мјесто очисте. У самом олтару бијаху израсла три хроста, под којима нађоше 2 сепета кости, глава, перчина и ногу. Копајући ступове, на којима данас звоно стоји, нађоше 3 главе, а „кости су им дебеле па 3 прета“. Из кости мученика израсли хростови хтједоше, да заштите кости оних Србаља, који стајаше на бранику српско православном и да покажу, да успомена тих људи траје дуже, него „стољетни хрест“. Те је кости све прелио преч. г. игуман Пајсије Филиповић и саранио их на лијевој страни рушевине. То је жива истина, пошто ми је то причао преп. отац игуман и они људи, који су кости вадили и саранили. Под лијевим ступом часне трапезе нађоше малу срцицу пуну випа и предадоше је игуману. Причају, да су код чишћења цркве нашли камен, на коме је било нешто записано, „што није знао прочитати — ни престојник“. Тај камен затрпаше у ону гомилиу камења, што је на лијевој страни. Врло ми је жао, што тога камена не могах видјети, јер можда је на њему записано, што би испитиваоцу што-шта разјаснило.

Кад су тако црквено мјесто очистили, скупљао се ту народ, те играо српско коло и пјевао српске пјесме до касне ноћи сваке „младе недјеље“. Ну ни то није било доста, требало је још на томе старом црквеном мјесту подигнути и звоно, које би побожни народ звало, да се купи Богу на молитву. Народ је од вајкада обичавао, да се на томе мјесту Богу моли у тешким часовима. Јабланички трговац Драгоје Календар и сељак Марко Шешум хтједоше, да на томе мјесту дигну народу звоно о свом трошку, ну неки људи их свјетоваше, да не би добили дозволе, да га дигну, за то да цијело село сметне паре, па ће сигурно добити дозволу. То им дозволи и кот. област, а народ скупи 350 фор. и купи звоно. Но у тиме се промијени и кот. предстојник и сад кот. област им забрани, да звоно дигну. Тако је звоно лежало у Градишкој читаву годину дана. Кад је покојни добротвор српски и митрополит у Сарајеву, Ђорђе Николајевић, освјештавао у Бос. Дубици тамошњу цркву, оду два три човјека њему и добију дозволу, да дигну звоно. Сад је требало дићи и цркву, али народ не бијаше у стању, да је без припомоћи дигне. Кад то не моглоше, договоре се, да направе ту капелицу, гдје би се у случају зла времена мртвац опојао, пошто се у гробље на „Црквини“ још и сад народ копа. Уз Јабланицу пристане Бијаковац и Раковица, те заједничким трудом дигну малу и тијесну капелицу. Кад је то дознала кот. област, оглоби турске: Савана, Дмитра и Тоду Бјеловука и Марка Шешума са 60 фор. свакога са 15 фор.). Јабланицу данас послужује игуман манастира Моштанице, преп. отац Пајсије Филиповић и с народом сваке „младе недјеље“ служи јутрење (црквица није освјештана), које по мјесном обичају почимље врло касно (око подне). А скупља се ту околн Јабланице још и: Бијаковац (Биковица), Раковица, Војскова. Пограци Доњи и Горњи, Совјак, Пуцари и Срефлије.

Капелица је врло тијесна, да не може у њу стати ни 30 душа, те служи само за невољу овоме побожном народу, који и онако малој долази сваке „младе недјеље“, да се Богу моли. Куд је малена и тијесна, туд је и с унутрашњим потрепштинама врло сиромашна. 9 иконица, које придарише већим дијелом жене, и 1 часловац

WWW.UNIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Остало, што је нужно за свршавање светог богослужења, доноси собом преп. отац игуман из манастира Моштанице (да знате, колико је опет богаство тога манастира!)

Ова капелица служила би за невољу за турског доба, али данас у просвијећеној држави, гдје и ми диновским корацима корачамо просвјети, ова капелица не може задовољити народне потребе. Њему треба љепша и већа богомоља. Оволика маса народа не може бити без божјег олтара. Сад, кад је престала сила Турака, покренута је и мисао, да се зида црква, која би била и већа и боља. Камена има доста око самог црквеног мјеста, а од старе цркве много га се може употрејибити¹⁾. А и шума за паљење креча је близу. Требало би само помоћи од више духовне власти и вис. земаљске владе, а ни народ не ће жалити ни овећих материјалних жртава. Премда је врло сиромашан, он ипак радо и од уста откида и принаша на олтар божји. А како би тек било, да народ има у својој средини стална и интеллигентна свештеника, који би пред очно народу, какав значај имају свете православне богомоље свагдје у српском народу, а особито у српском селу у Босни, како је суд-

¹⁾ Примјетити ми је, да капелица није направљена на старом црквеном мјесту, него крај ње, мало подаље.

бина српског народа уско скопчана с црквом, како је то она луча, која са школом међу сиромашним сељачким елементом шири прави народни живот. А овако треба само завирити у црквене рачуне, па да видиш конфузије! Што ће учинити неукни, неписмени и невјешти сељаци? И ако се својски заузимљу око интереса цркве, опет то не тече тако брзо, лијепо и глатко, као кад би их имао ко поучавати и с њима се договарати. Али народ се нада, а има и права да се нада, да ће наћи потпоре код више духовне власти и код вис. земаљске владе, па да ће добити свога стална свештеника и љепшу, већу и бољу богомољу. И хоће, ако Бог да!

* * *

Завршујући, сматрам за дужност најердачније благодарити оним честитим Србима, Хришћанима и родољубима, који се потрудише, те ми показаше и испричаше све, што знадоше о овој српској богомољи. Напосе хвала: игуману манастира Моштанице, преп. оцу Пајсију Филиповићу, Ники Копреновићу и Драгоју Календару, јабланичким трговцима, те сељацима: Савану, Дмитру, Марку и Ради Бјеловуку, као и Ради Момчиловићу. Евала вам!

У Вел. Дапчевици, у септембру 1897

Споменица приликом освећења темеља нове српско-православне основне мушке и женске као и више дјевојачке школе у Сарајеву 22. септембра (4. октобра) 1897.

Ми представници босанско-херцеговачке земаљске владе као и представници српско-православне црквено-школске општине у Сарајеву у овоме свечаноме тренутку при полагању темеља ове нове српско-православне школе износимо украшкo постанак и развитак српских школа у Сарајеву:

Велика је штета, што је пожар у Сарајеву 1879. год. 27. јула уништио у архиви срп. општине многе податке, те данас мало имамо доказа о почетку српске школе. За сада толико смо нашли: да је 1797. год. 19. октомврија потрошено за књиге у приватној српској школи у Сарајеву 198 гроша — и то би можда био почетак школства овдје. — Ова приватна школа била је у некој малој згради, по гдје је и на коме мјесту била то се не зна. Нијесу нам позната ни имена учитеља из тога доба.

Но тек мјесеца маја 1850. године долази у Сарајево учитељ Ђорђе Маргетић и срп. општина отвара своју школу. Сада је почело обучавање дјеце по новим начелима тадашње педагогије — и начин настављања одједном се прео-

брази. У тој истој години били су још и ови учитељи: Димитрије Јосиповић и Нешковић. Тада су ферије школске трајале један мјесец и то: од конца јуна до 1. авг.; јер на једном мјесту стоји биљешка да је 6. авг. 1851. год. на Преображење било призивање светога духа. — И већ те исте године почело се радити на томе, да се удари темељ школском фонду. И збиља 20. маја те године држано је слово у старој цркви: да се оснује школски фонд. — Ова је школа напредовала и број дјеце је непрестано растао те се 20. марта 1852. год. назидана „велика“ школа (у оно вријеме она је можда била „велика“) а то је ова наша данашња стара школа. Књиге су у то доба набављане из Биограда а учило се осим: писања, читања и рачунања још и ови предмети: историја српска, граматика српска, земљопис, физика, антропологија и астрономија. — Сиромашни ученици добивали су још и онда књиге бесплатно, а то се још и данас непрестано чини. У години 1851. дато је за књиге 2533 гроша и 10 пара а после је сваке године све више давато и данас достиже суму близу 1000 фор. — Год. 1852. у погледу наређивања књига била је општина у свези још и са Милошем Поповићем братом покојног неумрлог књижевника Ђуре Даничића. У овој српској школи Св. Саво већ је свечано био прослављан 1854. године, јер налазимо: да је на панаију (кољиво) потрошено 112 гроша. Мора се истаћи још и ова лијепна страна: да је у то доба школа имала и плаћала свога љекара, који је бесплатно лијечио школску дјецу. — Да ли је у исто доба била у Сарајеву и женска школа не знамо, али 1856. године налазимо на име учитељице Марије Крчедичке. — У ово доба учитељевали су у овој школи још и ови учитељи: Дацкал Симо Матковић, Мићо Аранитовић, Максим Атанасковић, учитељ Светислав, Димитрије Богичевић, Александар Шушкаловић, Стојкановић. Нестор Гојковић, Михајло Ристић, Јован Димовић, Стефан Будимир, Ђорђе Карапетровић (као помоћни учитељ), Марко Марковић, Константи Васиљевић, Јаков Вуковић, Андрија Павасовић, Јово Стојковић и Љубица Атанасковић.

Као школски одборници у ово вријеме заслужни су због преустројства српских школа по новијим захтјевима модерне педагогије као и због њиховог одржања: Шпиро Рајковић, Симо Самоуковић а доцније и Константин Петровић.

Школство у Сарајеву унапредило се, када су 1864. године отворена два разреда реалке, доцније четири а најпослије претворена у нижу гимназију са четири разреда, која је постојала све до 1883. године. Као први учитељ у реалци спомиње се Теофил Петрановић. У овој реалци предавало се: историја српска, босанска и турска. пространи земљопис, граматика са синтаксом, историја наравна, познавање робе, трговачка рачуница и талијански језик. Турски језик предавао је Алекса Поповић. У овој реалци још су и ови учитељевали: Петар Црнчевић, Емануил Кантаревевић, Анто Корбелар Чех, а као катихета Сава Косановић доцније Митрополит Дабро-босански. — Када је ова реалка претворена у нижу гимназију наставно је градиво било као и у гимназијама у Аустро-Угарској. Управитељ је био: Светозар Поповић а професори: Бранко Михајловић, Мита Живковић, Мита Вујковић, Милорад Јаковљевић и Светозар Арсенијевић; катихете: прото Перо Петровић и поп Перо Максимовић.

Ове исте 1864. године отворена је у Сарајеву и школа за најамнике (слуге) који су учили само: читати, писати и рачунати. Од ове године па од прилике до 1870. а неки и до 1880. спомињу се као учитељи у основној школи: Сава Косановић, Тодор Малеша, Стеван Кукрика, Никола Спахић, Јово Ђебеџић, Ристо Ристић, Тодор Мијужковић, Ђорђе Лазаревић, Филарет Петровић, Стево Сара-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

www.unib.rs

јевчић, Стојан Јовановић, Данило Херкаловић, Милан и Ева Беговић, Симо Чајкановић, Мићо Станић. Филип Шпадијер, поп Перо Максимовић.

У години 1865. спомиње се: да су учитељи: Аранитовић и Симо Матковић уживали пенсију и то први 75 а други 100 гроша мјесечно.

Уређење школе је сваке године напредовало а према томе је и број дјеце растао па се с тога и број наставничког особља умножавао. Тако од окупације па до данас (а неки и прије окупације) учитељевали су ови: Лукијан Петровић, Кузман Миловановић, Ђока Крајновић, Ирина Хаџић Михајловић, Евица Јанковић удата Сарајевчић, Никола Тајшановић, Васо Поповић, Милева Покрајац, Борђо Петровић, Петар Ђенић, Јован Видић, Наталија Суботић, Милица Тодоровић, Стево Калуђерчић, Божидар Никашиновић, Никола Т. Кашиковић, Никола Шумоња, Марко Рајковић, Стево Вукић, Коста Травањ, Мита Клицин, Јулка Милашиновић, Марија Трбојевић, Милан Рацков, Светислав Павковић, Јустин Манојловић, Светозар Пауновић, Зорка Ђурчић, Јелисавета Дујић, Мара Јакшић, Даринка Васиљевић, Лала Јакшић, Стеванија Борчић, Стево Марковић, Марко Пушкар, Стево Томковић, Никола Вуковић и Вјера Милашиновић.

Када се осјетила потреба: да и женској дјечи треба дати више образовања, онда се 1. септембра 1890. године отворила српска виша дјевојачка школа, која у главном има наставни план, као и више дјевојачке школе у Угарској. Многи од мало прије наведених учитељица и учитеља основних школа били су сада премјештени у ову вишу дјевојачку школу, што ће се из шљедећег пописа моћи видети. Ово су имена свију наставника, који су до данас у овој школи радили, а неки и данас раде: Милева Павковићева, Јулка Милашиновићева, Марија Трбојевићева, Јелисавета Дујићева, Јустин Манојловић, Милан Манојловић, Светозар Пауновић, Вјера Петровић, Катарина Гвојић, Лука Чунић свештеник катихета, Стево Калуђерчић управитељ, Зорка Ђурчић, Мара Јакшић, Стево Марковић, Коста Травањ, Милка Дракулић и Алекса Стјепановић. — Сво учитељско особље, које је у пошљедних 20 година у нашој школи учитељевало, као и оно у вишој дјевојачкој школи било је стручно за свој позив спремно и образовано у заводима сусједних држава.

Пошљедних година број ученика је примјетно растао, да је сада већ био достигао до броја 450, и тако сада у просторијама старе школе не могу се сви смјестити, а да им не буде штетно по здравље; с тога је представништво ове општине заузело се и успјело је: па је ове 1897. године добило од Високе Земаљске Владе 120.000 фор. да их у годишњим ратама од 5000 фор. за 24 године поврати без икаква интереса. За овај новац представништво је закључило да назида величанствену нову зграду за све српске школе сарајевске, која ће не само одговарати захтјевима модерно уређене школе, него и спољашношћу својом служити на украс мјеста, а на част и понос оних, који је дижу. Нацрт за ову величанствену зграду израђен је бесплатно код грађевног одјела Високе Земаљске Владе у Сарајеву.

И сада, под срећном владом Његовог Царског и Краљевског Апостолског Величанства Франца Јосифа Првог, цара Аустријског, Краља Чешког, и Апостолског Краља Угарског, под чијом се просвијетљеном управом и заштитом и наша домовина налази, а народу нашем слобода у црквеним и школским стварима ујамчава, — приступају представници Српске православне црквено-школске општине извршењу свога закључка, и подижу нову Српско-православну школску зграду, којој се данас полаже овај темељни камен, освећени од његовог Високопреосве-

штенства Господина Николе Мандића Митрополита Дабро-Босанског и препоручујемо је заштити Свевишњега са топлом молитвом: да — као што ће она бити далеко угледнија од старе — тако и живот школе и народа нашег нека буде сјајнији, срећнији и угледнији од досадањег.

Положен је пак овај темељни камен за срећне владе Његовог Царског и Краљевског Величанства Цара и Краља *Франца Јосифа Првог*; кад бијаше на врховној управи Босне и Херцеговине заједнички министар финансија Његова Преузвишеност Венијамин пл. Калај; поглавица наше земаљске владе Његова преузвишеност заповиједајући ђенерал Јован барон Апел; његов грађански доглавник Његова Преузвишеност Хуго барон Кучера; када управљаше Српском црквом и школом у овој Митрополији Његово Високопреосвештенство Г. Никола Мандић Митрополит; када бијаше на управи ове српско-православне црквене школске општине Петро Т. Петровић, владин повјереник за вођење послова ове општине, са поузданицима; Ристом Ђ. Бесаровићем, Јефтаном Деспићем и Јовом Митрићевићем, када бијаше градоначелник Љубушак Мехмедбег Капетановић; када бијашу свештеници у овој општини пречасна господа: Лука Чупић, Јово Ђокић и Љубо Николић; а учитељице: Зорка Ђурчић, Мара Јакшић, Стеванија Борчић, Лала Јакшић, Милка Дракулић, Вјера Милашиновић, — и учитељи Лука Чупић, катихета, Стево Калуђерчић, Коста Травањ, Стево Марковић, Марко Пушкар, Никола Вуковић и Стево Томковић.

Изведење ове градње повјерено бјеше надзору велелепног господина грађевинског надсавјетника Јована Келнера, а сама градња господину предузетнику (неимару) Волгемуту и Јунгвирту.

Нека милостиви Бог благослови ово дјело руку човјечјих!

У Сарајеву, 22. септембра (4. октобра) 1897.

(Слиједје потписи.)

Разно.

Освећење цркве. По наредби наше Високопречасне конзисторије а с благословом Његовог Високопреосвештенства госп. Митрополита Серафима од 21. августа бр. 564 ове године освештања је новоподигнута црква у селу „Нецвећу“, котара требињског у парохији ман. Добрићева у неђељу 28. септембра, којој је дато храм успенија пресв. Богородице. Освећење цркве у присуству околног народа извршио је подписани са свештенством дотичне близине. Свечаност је испала врло сјајно, премда је било облачно вријеме. Између свију селски цркава у овој парохији, може се рећи, да је ова просторијом својом највећа, и врло је добро саграђена, имајући лијеп положај и према мјесту. Висока влада земаљска дала им је у помоћ 200 фор. а остало је све жртвовало дотично сеоце од 17 кућа. Вриједност цркве износи близу 2000 фор. и да нису сељани већином сви мајстори, то од самог камена неби

у стању били никад овакву цркву саградити. Зато се има прво захвалити вис. влади земаљској која им је помоћ дала а такођер и план, по коме је саграђена, друго народу, који се вриједан показао, да жртвује свој иметак и своју снагу на овакво богоугодно дјело, сјећајући се својих предака, који су благочестивост христијанску у томе показали, подижући св. Божије храмове. А треће свештенству, које се позиву своје одазвало, да освешта овај св. храм. Пригодом свечаности за ручком, пало је прихода до 130 ф. за подпору учињених трошкова око освештања, и за унутрашње најнужније ствари. — И поред све учињене грађевине о своје су трошку и звоно добавили средње величине, за које је нужно још да се и звоник подигне.

М. Р.

Чај против зубобоље. — Ништа није обичније од зубобоље, и кад кога заболи зуб, од свакога ће се чути по неки лијек, коме се год по-

жали, али ни један од толиких савјета неће му обично помоћи. С тога ако је зуб покварен, нема ништа боље, до вјештог зубног љекара и извадити га. Ако, напротив зуб боли, услед какве промаје, главобоље и т. д., а није ни мало покварен, онда ево лијека: Узмите лишћа од обичног чаја, ма какве врете он био, и савите га у један цигар-папир као обичну цигарету и попушите је као да је дуван „специјалитет“. Бол ће одмах уминати услед дима од чаја, који у устима долази у везу са болесним зубом. Ово није радикалан лијек. јер се зубобоља може повратити, али опет неће никоме шкодити, да га покуша, јер не кошта много.

Стабло са словима. У башти будистичког манастира у сјеверном Тибету, у средњој Азији, расте дрво на чијој кори и лишћу излазе слова, ријечи и читаве молитве. Тамошњи празновјерни народ гледа на то дрво са великим страхопоштовањем. Европски учењаци, чувши за то, спочетка

су порицали могућност таког стабла. Но када су признати научни путници, као што су Потанин и Гренард тамо отишли а видјели својим очима то стабло, није се више могло сумњати о томе и почели су испитивати, како су могла постати на лишћу и на кори слова. Једни су тврдили, да су се случајно показали на кори и на лишћу знакови слични у разним словима, а машта тамошњих људи види у том одмах права слова и изреке. Потанин је сасвим другчијег мњења и тврди, да те знакове стварају кукчићи по лишћу и по кори, но чудно је, што су одвећ слични словима. Кад је чувени француски путник Едуард Бланк, био на лицу мјеста и у руци имао гранчице тога дрвета, увјерио се, да је то дјело будистичких калуђера, који су врло вјештом варком та писмена на лишћу и кори произвели, да могу лакше тамошњи лаковјерни народ примамљивати. То мњење су и остали учењаци усвојили.

Књижевне вијести.

„Српски Вјесник“. — Почетком мјесеца окт. о. г. почео је у Мостару излазити овај лист за политику, проевјету и привреду. Излазиће једном у неђељи и стоји за наше крајеве 6 фор. на годину. Власник и уредник му је Владимир М. Радовић.

„Цариградски Гласник“ почетком октобра т. г. почео је излазити у знатно проширеном обиму. Цијена му је за наше крајеве 40 гроша. Једна лира у турским новцима, рачуна се 103 гроша, наполеон 20 динара, а устријска форинта 9 гроша. „Цар. Гласник“ излази једном у седмици и бави се са одношајима правосл. Срба у отоманској царевини, а доноси и свјетске новости. Лист је ваљано уређен, те се ради тога сâм препоручује. Власник и одг. уредник му је К. Групчевић. Претплата и остало шаље се на адресу: Direction des Journal Serbe „Tzarigradsk. Glasnik“ Konstantinople — Turquie (poste de Jalata)

„Земљораднички Пријатељ“ излази у Новом Саду од 1. октобра о. г. једанпут мјесечно од 2 табака. Годишња му је цијена 2 фор. Покретач

му је Јаша Томић са друштвом једномишљеника. Претплату и наручбе треба управљати на администрацију тога листа. — Наше селско свештенство требало би да га држи.

„Голуб“, лист за српску младеж, који у Сомбору излази двапут у мјесecu, почетком наступајуће године ступа у *двадесету годину* свога опстанка, која ће се и скромно прославити. „Голубу“ ће се дати нова насловна глава; с тога уредништво тога листа позива сликарске умјетнике, да насловну слику израде, а најбољем сликару, даће се награда *од 40 круна у злату*. Главна идеја у слици, могла би остати иста, само би је требало проширити још на оне карактеристичне слике, које Србина диче. У слици би требали доћи ликови Вука и Доситија и неки предјели из земаља у којима Срби живе. Цијела прва страна могла би се запремити том насловном сликом, само да на сриједи остане мјесто за згодну строфицу какве народне пјесме. Цртежи се могу припослати уредништву *до 1. децембра* ш. г.